

HAN GÖR
tummen upp för
tecken-
språket

TRÄNINGEN
som ger mammor
ett lyft

Poängsystem
gör tummen ner för
teckenspråket

Det är normalt att vara olika

TORD RÅDAHL

” Jag undrar hur man resonerat när man (kollektivet/samhället) idag räknar med att döva barn genom behandlingen med cochleaimplantat (CI) skall bli ”normala”.

Människan behöver i sitt liv ha en känsla av att saker och ting utvecklas, att vi förnimmer att vi är på väg någons. Om vi inte utvecklas, inte har kort- eller långsiktiga mål i livet, känns det inte lika meningsfullt. Å ena sidan kan utveckling ske på individnivå, å andra sidan kan kollektivet/samhället som helhet utvecklas. Utveckling är ett naturligt tillstånd – det sker vare sig vi vill eller inte. När människor möts och utbyter tankar och idéer kan åsikter krocka och skapa syntes, man får en tankerörelse framåt – utveckling – nya idéer föds.

En uppfattning om hur man skall bygga samhället är den att om man bygger samhället för den som behöver mest så får alla plats – ingen stängs ute från gemenskapen. För att sedan kunna leva tillsammans behöver vi regler för hur vi skall uppträda mot varandra, vilka värden vi skall tillskriva varandra och hur vi skall respektera varandras åsikter. Begreppet ”normal” blir då i alla samhällsbygganden viktigt, man vill veta vilka som avviker från den stora massan och därmed behöver särskild hänsyn.

I slutet på 1960-talet etablerades begreppet ”Normaliseringsprincipen” som handlar om rätten för människor med funktionsnedsättning till livsvillkor och vardagsmönster som ligger så nära de ”normala” som möjligt. Principen syftar alltså till att utjämna skillnader mellan personer med funktionsnedsättning och de ”normala” människornas livsvillkor. Sedan principen formulerades av Bengt Nirje i slutet av 1960-talet har den haft ett stort inflytande på handikappolitiken både i Sverige och i andra länder.

Några sätt att beskriva vad som är normalt, vad ”normalitet” är, uttrycks av Emma Vahtra i en uppsats på Göteborgs universitet hösten 2010. Hon skriver att man kan se det ”normala” utifrån en normalfördelningskurva, ju läng-

re från mitten en individ befinner sig, desto mer ”avvikande” är personen. Hon säger också att man kan se normalitet utifrån ett normativt perspektiv, vad som är eftersträvänsvärt och det ideala. Ett tredje sätt som hon beskriver är att se normalitet utifrån en individuell eller medicinsk normalitet. I detta synsätt är ”normal” samma sak som att vara frisk, om man är ”avvikande” är det samma sak som att vara sjuk. När en person är avvikande och sjuk krävs det således behandling för att bli normal.

Jag undrar hur man resonerat när man (kollektivet/samhället) idag räknar med att döva barn genom behandlingen med cochleaimplantat (CI) skall bli ”normala”. Ett annat utvecklingsbehov på senare tid som samhället har är att normalisera döva barns skolgång. Behovet av en förändrad skolgång för döva barn har kanske uppstått därför att man (kollektivet/samhället) anser att döva barn genom CI-operationer kommer att bli hörande. Döva barn blir alltså hörande och skall kunna gå lika många år som andra hörande barn i grundskolan och dessutom på hemmaplan – individualintegrerade i skolor på hemorten.

Jag bävar för den rekryteringshets som de lokala skolorna kommer att få av assistenter, assistenter/tolkar, lärare och andra kompetenser som behövs för att utjämna de s.k. skillnaderna på de lokala skolorna mellan de barn som är ”normala” och de som behöver ”särskild hänsyn”. Eller kan vi räkna med att de lokala skolorna kommer att bygga upp skolundervisningen så att den i grunden riktas till döva och hörselskadade barn, med en naturlig språkmiljö?

Om teckenspråkiga hörselskadade och döva barn inte får träffa andra teckenspråkiga hörselskadade och döva barn och få syntes – en tankerörelse framåt – utvecklas barnet lika bra då?

TORD RÅDAHL, LEDAMOT AV FÖRBUNDSSTYRELSEN, SDR

SDR hemsida:
www.sdrf.se/sdr
E-post: sdr@sdrf.se

SDR Stockholm
SDR, Förmansvägen 2, plan 6
117 43 Stockholm
Tel. vxl: 08-442 14 61
Texttel. vxl: 08-442 14 60
Fax: 08-442 14 99

SDR Leksand
SDR, Box 300
793 27 Leksand
Tel. vxl: 0247-641 00
Texttel. vxl: 0247-641 01

Förbundsordförande
Ragnar Veer
ragnar.veer@sdrf.se
Texttel. 08 442 14 62
3G-mobil 0735 200 902

Förbundssekreterare och informationsansvarig
Helena Fremnell
hfre@sdrf.se
Tel. (tal/SMS) 070 215 46 33

Material till Slingan
webbredax@sdrf.se
Telefax 08-442 14 99

Bli medlem
medlem@sdrf.se

Försäljningsavdelning
shop@sdrf.se
Telefon vx 0247-140 65
Fax 0247-105 97

Sveriges Dövas Pensionärsförbund
info@sdpf.se

Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Texttelefon 08-442 14 96
Fax 08-442 14 97
sdu@sdrf.se

Västanviks Folkhögskola
Winterrommes väg 5
793 27 Leksand
Texttelefon 0247-641 24
Taltelefon 0247-641 30
Fax 0247-101 65
www.vastanviksfhs.se

SDR plusgiro: 90 00 24-1

UTBILDNING: På lika villkor?
Om Anna och Peter

MAMMA BOOT CAMP: Träning
som ger mammor ett lyft

FLYTEN: Möt Marcus – en av
få döva svenskar i Norge

Innehåll

OMSLAG: LARS OTTERSTEDT. FOTO: NICLAS MARTINSSON

4 <i>I KORTHET från när och fjärran</i>	14 <i>Träning som ger mammor ett lyft</i>
5 <i>Västanviks asylprojekt blir permanent</i>	16 <i>Nya böcker – Dt har läst</i>
6 <i>Dövrörelsen rasar efter annonskampanj</i>	17 <i>Visuell filmgala 2011</i>
7 <i>TEMA: Teckenspråket och meritpoäng sid 7–11</i>	19 <i>Marcus – en av få döva svenskar i Norge</i>
8 <i>"Jag önskar jag fick teckenspråk"</i>	20 <i>UNG: Möte i FN-skrapan i New York</i>
9 <i>På lika villkor? Om Anna och Peter</i>	22 <i>Information från förbundet</i>
10 <i>Utbildningsdepartementet och organisationerna</i>	23 <i>INSÄNDARE: Frapperande okunskap om döva</i>
11 <i>Motioner av oppositionen om meritpoäng</i>	26 <i>KRÖNIKA</i>
12 <i>PORTRÄTTET: Lars Otterstedt</i>	

dövas SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND
NR 7 • NOV 2011 TIDNING

Tidskrift för SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND Grundad 1890

UTGIVNING 2011

Nr Manusstopp Utgivning
8 fre 25 nov to 15 dec

Nu finns Dövas Tidning på webben. Besök oss på:

www.dovastidning.se

REDAKTION

Dövas Tidning, Förmansv. 2, plan 6, 117 43 Stockholm
redaktionen@dovastidning.se

Ansvarig utgivare Helena Fremnell

Chefredaktör Åsa Möller
asa.moller@dovastidning.se, mobil tel 0708 40 45 41

Reportrar

Tomas Lagergren
tomas.lagergren@dovastidning.se,
3G-mobil 0735 130199

Niclas Martinsson
niclas.martinsson@dovastidning.se,
3G-mobil 0738 333060

PRENUMERATION och adressändring

medlem@sdr.org eller
agneta.skagerstrand@sip.omnitor.se
Agneta Skagerstrand, SDR
Box 300, 793 27 Leksand
texttelefon 0247-641 49
fax 0247-151 03

Prenumerationspris 300 kr/år

Utebliven tidning

Kontakta
medlem@sdr.org

ANNONSER

Bokas och lämnas till
sdrannons@sdrf.se
telefon 0506-300 58
samt tel 0506-301 76 (Skaraborg
och Värmland)

Förenings- och internannonser
bokas och levereras till redaktionen:
redaktionen@dovastidning.se

Upplaga: 5800 ex

Tryck: Carlshamn Tryck & Media AB
ISSN 1402-1978

I KORTHET: FRÅN NÄR OCH FJÄRRAN

AV NICLAS MARTINSSON

Holli textade oavbrutet den 11 september

■ I september var det tio år sedan 11 september-attacker-
na ägde rum. Holli Miller berättade för tidningen New

York Times om hur det var när hon textade TV-sändningar den 11 september. Då arbetade hon hemifrån. Hon satt i vardagsrummet och textade nyhetssändningar utan avbrott i åtta timmar. Medan hon skrev, sa hon hejdå till sitt åttaåriga barn, som skulle gå till skolan. De två andra yngre barnen omhändertogs av morfar, som var pensionär. Hon sa till tidningen: "Det var så fruktansvärt, men jag varken grät eller slutade skriva. Adrenalinet pumpade, och jag koncentrerade mig på mitt jobb istället för på skräcken".

"Funkisskämt" i TV – kul eller kränkande?

■ Varje år träffas Sveriges Radio, Sveriges Television, Utbildningsradion och handikappöversättningen för diskussion om hur, var och när personer med funktionsnedsättning – "funkisar" – syns i media. I oktober ägde ett sådant möte rum. Temat var humor – "Kul eller kränkt?". Susanne Berg från en tankesmedja var en av talarna. Hon menade att humor är ett verktyg för att åstadkomma förändring. Två döva ståuppkomiker, Sarah Remgren och Johanna Treffenberg, pratade om att teckna (skapa) och teckna (språk) inte var samma sak. LÄS MER: Längre artikel om arrangemanget finns på dovastidning.se.

FOTO: NIKLAS WANJURA

Erik Akervall bjuder på skitbra TV

■ Erik Akervall, nytexaminerad TV-producent, har stora ambitioner för sin nya webb-TV-plattform, Skitbra.tv. Planen är att den vänder sig till både teckenspråkiga svenskar och utlänningar. Den ska spotta ut produktioner där alla har något att hämta. Skitbra.tv ska också vara den distributör som visar mest TV-produktioner på teckenspråk i världen utan långa sommaravbrott som till exempel SVT Teckenspråk har, bortsett från Nyhetstecken. Förhoppningen är enligt Erik Akervall att kunna visa minst ett nytt program per vecka så länge det är serier som han producerar. I oktober premiärvisade han sin nya serie, "Deaf Tough Mudder", om tre döva killar som deltog i världens förmodligen tuffaste terränglopp. Serien är i tolv delar och visas klockan 18 varje fredag. Nu håller Erik Akervall på med ett annat program om två unga män som reser runt i Asien för att testa den enligt honom "ökända" matkulturen. De kan komma att äta allt från grillade spindlar till kokt hundhjärna. Inte bara det, de träffar också döva asiater i varje land som guidar dem runt och bjuder dem hem till sig för att äta.

LÄS MER: Längre artikel om Skitbra.tv finns på dovastidning.se.

Tillgänglig hockey-match i Leksand

■ Tillgänglighetskonsult Jonas Gustavsson från Falun är hockeyintresserad och rullstolsburen. Han ville att fler personer med funktionsnedsättning skulle kunna njuta av att se hockey. Därför kom han på att göra en match, där Leksand spelade hemma, extra tillgänglig i oktober. Teckenspråkstolkning, syn-tolkning och hörlurar med mera erbjöds. Elever och lärare från Västanviks folkhögskola kom dit, skriver Dalarnas Tidningar. Jonas Gustavsson hoppas inte att det ska vara en engångsförteelse. Han ska utvärdera matchen, säger han till Dalarnas Tidningar.

Wasabilarm fick alternativt Nobelpris

■ Det japanska Shiga-universitetet har gjort tester som visar att i stort sett alla hörselskadade vaknar inom två och halv minut när kemiskt framställt wasabidoft sprids. Nu finns därför ett särskilt brandlarm för döva och hörselskadade som avger wasabilukt när det går igång. Larmet kan inte bara vara av nytta för döva och hörselskadade utan också för hörande som befinner sig i bullriga miljöer. Uppfinningen har nu belönats med ett Nobelpris inom kemi. Priserna, som delas ut i tio kategorier, är en parodi på Nobelpriset. De belönade upptäckterna ska ha fått folk att först skratta men sedan tänka efter.

ILLUSTRATION: LAGERGREN

Västanviks asylprojekt blir permanent

Västanviks folkhögskola har ett EU-projekt där man tar emot både döva asylsökande och döva som fått uppehållstillstånd. Från och med första april nästa år är verksamheten permanent.
– Vi är jättegglada, säger Björn Albihn, projektledare.

Björn Albihn.

Syftet med projektet är att asylsökande ska få ett bättre mottagande och att de som får stanna i Sverige ska få en bättre introduktion i det svenska samhället. De får bland annat lära sig svenskt teckenspråk. Projektet startade 1 april 2009. Det avslutas den 31 mars nästa år. Från och med 1 april blir verksamheten permanent då Migrationsverket betalar för den. De har gjort en upphandling, och Västanviks folkhögskola fick uppdraget. Både skolan och Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) har hela tiden haft som mål att verksamheten ska bli permanent.

– Vi har ganska tidigt i projektet sett att vår modell fungerar. Vi lyckades så småningom övertyga Migrationsverket att det var ett bra sätt att arbeta på, säger Björn Albihn.

Hur kommer det att märkas att verksamheten är permanent?

– Det kommer inte att märkas någon särskild skillnad utan det här kommer att rulla på. Skillnaden är bara att Migrationsverksamheten nu kommer att betala för verksamheten.

Sedan starten 2009 har projektet haft totalt 24 deltagare. De flesta är från Eritrea, Irak och Somalia.

Västanvik har utbildningar i SFI* (svenska för invandrare) och TFI* (teckenspråk för invandrare). De

som söker asyl kan få TFI, samhällsorientering, en introduktion till den svenska dövrörelsen, och friskvård. Och de som fått uppehållstillstånd kan få TFI, SFI och arbetslivsorienterade studier, som kombineras med arbetspraktik, med mera.

– Vi har hela kedjan – från det att vi lär asylsökande svenskt teckenspråk så att de kan kommunicera med Migrationsverket till det att när de fått uppehållstillstånd kan de gå in i vår SFI-utbildning och få hjälp med att komma ut på arbetsmarknaden, säger Björn Albihn.

Såvitt Björn Albihn vet är verksamheten unik i världen.

– Jag skulle gärna vilja att vi får möjlighet att informera mer om det här i EU och se vilka länder det finns att skapa liknande verksamhet i.

SDR:s ordförande, Ragnar Veer, säger att man från SDR:s sida är mycket glad över att verksamheten blir permanent. Det innebär enligt honom ökad rättssäkerhet och trygghet för döva asylsökande. Med det menas att döva asylsökande kan få en mer rättvis asylprocess hos Migrationsverket då de lärt sig svenskt teckenspråk, och att döva som kommit till Västanvik kan få en bra grund att stå på.

TEXT: NICLAS MARTINSSON

SFI – svenska för invandrare
 TFI* – teckenspråk för invandrare*

Köade i tre dygn för att få VIP-biljetter

■ Twilight-stjärnorna Robert Pattinson och Ashley Greene besökte Stockholm den 28 oktober. De träffade sina fans och svarade på frågor från dem under ett särskilt arrangemang på Hovet i Stockholm. Fansen fick även se några exklusiva klipp ur filmen "Breaking Dawn", som har världspremiär den 16 november, och lyssna på livemusik. Biografkedjan SF släppte ett stort antal gratis VIP-biljetter till arrangemanget den 21 oktober. De som hade VIP-biljetter fick stå längst fram.

Tre döva tjejer – Elin Simonsson, Martina Kvist och Nadi Lush-Ackbarian – köade utanför biografen Sergel i centrala Stockholm i tre dygn för att få VIP-biljetter. Det är ju inte direkt vanligt att döva köar i flera dygn för att få eller köpa biljetter till konserter. Dövas Tidning mötte tjejerna kvällen före biljettsläppandet. "Detta är ett minne för livet – att köa för något man verkligen vill se eller göra", sade Elin Simonsson. Hennes två kompisar nickade instämmande. Stämningen i kön var enligt dem god trots att det spöregnade och temperaturen var på väg ner mot minusgrader. "Sittunderlag och sov-säck är att rekommendera", sade Elin Simonsson. De tre tjejerna älskar Twilight-böckerna och -filmerna, som handlar om Bella Swan och hennes möten med vampyrer och varulvar i den regniga staden, Forks. Arrangemanget som de deltog i var teckenspråkstolkat.

TEXT OCH FOTO: IRÉNE THALIN

Elin Simonsson, Martina Kvist och Nadi Lush-Ackbarian.

Arbetsförmedlingen satsar stort på sin annonskampanj "Se kraften" med syftet att lyfta fram människor med funktionsnedsättning på arbetsmarknaden. Men kampanjen slog fel. I en av annonserna där en döv tjej som jobbar på Ikea ställer upp med sin arbetsgivare har rubriken: "En del säger hörselskadad. Vi säger talang". Reaktionerna lät inte vänta på sig.

I kampanjen "Se kraften" ställer olika funktionsnedsatta upp tillsammans med sina arbetsgivare och förklarar hur bra det fungerar. Tanken är att det ska skapa en positiv bild av funktionsnedsatta och att de är en underutnyttjad resurs på arbetsmarknaden.

– Vi vill uppmärksamma arbetsgivarna att se kraften istället för hinder, säger Henrietta Stein, chef för avdelningen Rehabilitering till arbete.

I en av annonserna återfinns en döv tjej som jobbar på Ikea tillsammans med sin arbetsgivare. Annonsen har rubriken: "En del säger hörselskadad. Vi säger talang". Och bildtexten löd: "eftersom det tar lite längre tid att lära sig vissa arbetsuppgifter är hon anställd med lönebidrag". Det var den som upprörde mest. Dövrörelsen reagerade kraftigt och bland annat på facebook diskuterade man annonsen.

Sveriges Dövas Riksförbund, SDR, riktar stark kritik mot annonsmakarna och Arbetsförmedlingen, som godkände annonsen.

– Formuleringen (se ovan) är både nedsettande och kränkande mot döva, och dessutom helt fel. Döva har lika bra uppfattnings- och inlärningsförmåga som andra. Om det tar längre tid för ett budskap att nå fram, så beror det på att den som ska informera inte vet hur kommunikation med döva fungerar, säger SDR:s ordförande Ragnar Veer. Med svenskt teckenspråk som alla kan lära sig, eller teckenspråkstolk finns inga hinder för kommunikation, menar förbundet.

Jobsökande oroliga

Döva ute i landet söker jobb, precis som alla andra och vill göra rätt för sig. En del ger ett uttryck för en oro över om de kan få jobb när Arbetsförmedlingen ger fel bild av döva.

– Jag vill poängtera att ingen av texterna i annonserna syftar till att peka ut en hel grupp och är heller inte avsedda som generella påståenden. Jag hoppas alla döva istället känner att kampanjen ger en positiv

Henrietta Stein, Arbetsförmedlingen.

SDR: Arbetsförmedlingen förmedlar fel bild av döva i annonskampanj

Dövrörelsen rasar efter annonskampanj

känsla och att Arbetsförmedlingen lyfter fram viktiga och kompetenta personer som finns bland de arbetssökande i den här gruppen. En person med funktionsnedsättning är inte automatiskt berättigad till lönebidrag då det är något som avgörs av arbetsförmågan i relation till vilka arbetsuppgifter som ska utföras, säger Henrietta Stein.

Ni har personal inom er organisation som varje dag jobbar med arbetssökande med olika funktionshinder och som har en bred kompetens och kunskap om hur dessa fungerar och hur deras situation ser ut i verkligheten – hur kunde bilden ändå bli skev?

– Arbetsförmedlingens personal inom det här området är oerhört kunniga och måna om ge bästa möjliga stöd. I det här enskilda annonsfallet handlar det om ett korrekturfel. Ett och samma begrepp skulle använts i hela annonsen. Men tyvärr blev det fel och det kommer att rättas till. Varje annons skildrar enskilda individer och deras erfarenheter på arbetsplatsen, det handlar inte om att utmåla hela grupper. Kampanjen består dessutom av flera olika filmer och annonser och kampanjen i sin

helhet hoppas jag kommer ge alla ett positivt intryck.

Ragnar Veer, förbundsordförande på SDR vill att ni ska be döva om ursäkt och göra om annonskampanjen. Kommer ni att göra det?

– Då texten i den aktuella annonsen har kunnat misstolkas kommer vi att omformulera texten och även rätta ett korrekturfel som förekom i en bildtext. Detta fel bestod i att ett och samma begrepp inte blev använt i hela annonsen, vilket var meningen.

Inbjudan till samtal

Den nya annonsen kommer att användas då den godkänns av berörda personer.

– Jag kan avslutningsvis säga att Arbetsförmedlingen har bjudit in SDR till ett samtal kring hur man på bästa sätt kan hjälpa fler att komma ut på arbetsmarknaden, avslutar Henrietta Stein.

TEXT: TOMAS LAGERGREN

FOTNOT: Även Ikeas VD i Sverige, Peter Agnefjäll vill träffa Sveriges Dövas Riksförbund och föra en dialog med dem, dels om annonskampanjen och om hur IKEA kan bli en bättre arbetsgivare för döva och också hur döva kunder kan bemötas på ett bättre sätt.

TUMMEN NED FÖR TECKENSPRÅKET

REGERINGEN GER TUMMEN NER TILL DET SVENSKA TECKENSPRÅKET. De har beslutat att elever som läser teckenspråk i gymnasiet inte får meritpoäng. Däremot får elever som läser moderna språk som franska och spanska meritpoäng. Idén med meritpoängssystemet är att Sverige ska bli mer konkurrenskraftigt i världen om fler ungdomar kan skriva och tala flera utländska språk. Det svenska teckenspråket räknas som ett nationellt språk. Dessutom menar regeringen att gymnasieelever hellre skulle välja att läsa teckenspråk om de visste att det ämnet gav meritpoäng. Dövas Tidning har synat det påståendet och talat med en rad organisationer och personer, som anser att regeringen har gjort fel i att undanta teckenspråket från meritpoängssystemet.

TEMA: MERITPOÄNG sid 7-11. VÄND.

Anna Kain Wyatt, hörselskadad:

”Jag önskar jag fick teckenspråk”

21-åriga Anna Kain Wyatt önskar att hon hade kunnat teckenspråk innan hon började studera på högskola. Om meritpoängssystemet kvarstår, tror hon att fler hörselskadade kommer att avstå från att lära sig teckenspråk.

Anna Kain Wyatt visste att döva använde teckenspråk när hon gick integrerat i skolan, men inte att hörselskadade kunde ha nytta av teckenspråk. Hon hade också ingen möjlighet att få teckenspråk. När hon började plugga genusvetenskap vid Södertörns högskola, märkte hon att det var en stor skillnad på att sitta i en föreläsningssal med över 100 personer och att gå i en gymnasieklass med 30 elever.

Anna Kain Wyatt gick med i Unga hörselskadade (UH) 2005. Det var efter att hon deltog i ett teckenspråksläger anordnat av UH. Vännerna i UH tipsade henne om att prova att ha teckenspråkstolk på högskolan. När hon läste genusvetenskap en termin hade hon ingen tolk. Men när hon började läsa programmet Utveckling och internationellt samarbete, testade hon att ha tolk.

Hur går det att hänga med i föreläsningssalen?

– Efter att jag har fått den här tolken, går det jättembra, säger hon, som nu är inne på sin fjärde termin.

Hon har en så kallad ketchuptolk som ”bara” tecknar när hennes klasskamrater pratar eller när föreläsaren, som har en hörselslinga på sig, inte talar högt och tydligt. Tidigare använde Anna Kain Wyatt

mest tecken som stöd (TSS). Nu övergår hon allt mer till genuint teckenspråk.

– Jag har haft väldigt tur som har döva vänner. Den vägen har jag lärt mig teckenspråk.

Hur tror du att hörselskadade gymnasieelever generellt tänker när de väljer vilket språk de vill läsa – väljer de bort teckenspråk då?

– Jag tror att det finns en stor risk att de gör det om de inte vet att man kommer att kunna använda teckenspråk senare. De väljer också bort det om de vet att de får mindre poäng om de läser teckenspråk.

UH har sagt med eftertryck att hörselskadade inte ska behöva välja mellan att läsa teckenspråk för att kunna vara delaktiga i samhället på lika villkor och att läsa ett modernt språk, få meritpoäng för det och därmed lättare komma in på drömutbildningen.

Södertörns högskolas studentkår, SöderS, protesterar också mot att meritpoängssystemet inte premierar teckenspråk.

Anna Kain Wyatt tror att den växande gruppen döva med cochleaimplantat (CI) och hörselskadade kommer att ha nytta av ”ketchuptolkning”. Men om meritpoängssystemet inte ändras:

– Risken är att färre får ketchuptolkning i framtiden, säger hon, som ännu inte vet vad hon vill göra efter utbildningen. Nu har hon minst tre terminer kvar.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

” Jag har haft väldigt tur som har döva vänner. Den vägen har jag lärt mig teckenspråk.

VAD ÄR MERITPOÄNG?

Tidigare kunde man få max 20 i slutbetyg från gymnasiet. Nu kan man få som högst 22,5 om man har läst kurser som ger meritpoäng. Därmed har man lättare att komma in på drömutbildningen på högskola eller universitet. De kurser som ger meritpoäng är engelska, matematik och moderna språk. Den enkla regeln är att ju mer avancerad din kurs är, desto mer meritpoäng får du. Vilka språk räknas som moderna? Det är alla språk utom de klassiska (grekiska och latin), engelska, svenska och teckenspråk, och inte heller språk som läses som modersmål. Alltså blir listan på moderna språk lång: danska, italienska, kinesiska... Det förutsätter att tillräckligt många intresserade elever och lämpliga lärare finns.

På lika villkor? Om Anna och Peter

Så här fungerar meritpoängssystemet för Anna och Peter, som går i samma klass. Peter är hörselskadad, går integrerat i en kommunal gymnasieskola och pluggar teckenspråk. Anna, som är hörande, har valt att läsa spanska som modernt språk. De vill båda bli jurister. Dessvärre ser villkoren helt olika ut för dem.

"Te amo, estoy enamorada hasta las orejas" Svenska: "Jag älskar dig, jag är.."

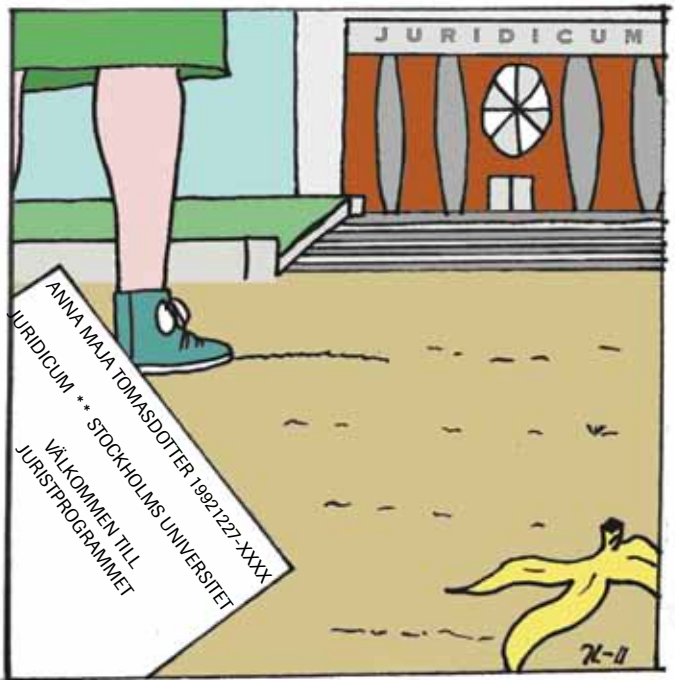
Tralalala-la! Juridicum, här kommer vi!

Fyfan, vad vi är bra! Fyfaan vad vi är bra!!!! Peter, vi ses i höst på Juridicum! Fan vad kul vi kommer att ha!

Men baksmällan blir hård för Peter. Han får inte göra Anna sällskap på Juridicum. Han har valt fel språk: Teckenspråk ger inte meritpoäng. Hans snitt räcker då inte till juristprogrammet, trots Anna och han fick samma snitt före beräkningen av meritpoäng. Men Peter valde fel språk. Hans dröm har gått i kras.

VHS
ANTAGNINGS BESKED
19920911-xxxx
PETER OLOF ERIK NILSSON
270 hp
JURISTPROGRAMMET
JA NEJ
X
STOCKHOLMS
UNIVERSITET
ANTAGEN

ANNA MAJA TOMASDOTTER 19921227-XXXX
JURIDICUM ** STOCKHOLMS UNIVERSITET
VÄLKOMMEN TILL
JURISTPROGRAMMET

Therese Wallqvister, Utbildningsdepartementet befarar:

"Eleverna kan välja bort andra ämnen till förmån för teckenspråket"

Regeringen är rädd att gymnasieelever hellre skulle välja att läsa teckenspråk om de visste att det ämnet gav meritpoäng. Verkligheten säger dock något annat: endast drygt 0,7 procent av eleverna pluggade teckenspråk under läsåret 2009/2010. Nu riskerar den lilla men betydelsefulla gruppen att bli ännu mindre då elever av strategiska skäl väljer bort teckenspråk.

Therese Wallqvister, politiskt sakkunnig på Utbildningsdepartementet, sade till Dövas Tidnings nätupplaga i september att det visserligen vore bra om fler kunde teckenspråk, men att om studier i teckenspråk gav meritpoäng, skulle det sannolikt leda till att elever valde bort engelska, moderna språk och matematik till förmån för teckenspråk.

Enligt Skolverket läste 2 876 gymnasieelever teckenspråk för hörande under läsåret 2009/2010. Det motsvarar ungefär 0,7 procent av gymnasieeleverna. De tre populäraste moderna språken – franska, spanska och tyska – hade betydligt fler elever.

Modernt språk

DT tog kontakt med Stockholms universitet för att ta reda på varför man säger att ett språk är modernt.

Svaret är att det inte är någon vetenskaplig definition utan bara en benämning i skolvärlden för att särskilja moderna språk från klassiska språk samt teckenspråk, engelska och svenska.

Samtidigt kom ett överraskande svar om något helt annat: studenter som går kandidatprogrammet Moderna språk kan välja att ha teckenspråk som huvudområde.

– Det var extra roligt att få med teckenspråk när vi 2010 bestämde vilka språk som skulle ingå i utbildningen. Vi har behandlat teckenspråk precis som de andra språken som har modersmålsalare, säger Laura Álvarez López, programansvarig.

TEXTER: NICLAS MARTINSSON

FYRA RÖSTER OM MERITPOÄNGSYSTEMET:

Tommy Lyxell, Språkrådet.

Maria Thulin, Birger Sjöbergsgymnasiet.

Jenny Ek, Sveriges Dövas Riksförbund, SDR.

Kaave Noori, Unga Hörselskadade, UH.

"Risk att elever väljer bort studier i teckenspråket av strategiska skäl"

TOMMY LYXELL, som arbetar med frågor som rör teckenspråk vid **SPRÅKRÅDET**, anser att det att gymnasiestudier i teckenspråk inte ger meritpoäng går stick i stäv med intentionerna i språklagen. Där står det att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket. Han tycker att det svenska teckenspråket självklart ska ses som ett modernt språk.

Anledningen är att det är ett språk som används i dag, precis som franska, spanska och andra moderna språk, och uppfyller ämneskravet att man ska kunna läsa sju svårighetsgrader. Vidare är svenskt teckenspråk ett främmande språk för hörande nybörjare.

Tommy Lyxell delar inte Therese Wallqvisters uppfattning:

– Varför ses det som en risk? Kunskaper i svenskt teckenspråk är en tillgång i det svenska samhället, inte minst inom barn- och äldreomsorgen.

Språkrådet har i omvärldsanalysen Språksituationen i Sverige 2010 skrivit att det "redan våren 2011" finns tecken på att gymnasieelever – till och med högstadijelever – väljer bort studier i teckenspråk av strategiska skäl. DT har bätt Skolverket om siffror för läsåret 2010/2011, men fått till svar att de inte är klara än.

"Fara att teckenspråk kan försvinna som ett val i skolan"

BIRGER SJÖBERGGYMNASIET i Vänersborg erbjuder som enda gymnasieskola i Sverige två program med inriktning teckenspråk: samhällsvetenskap, och vård och omsorg. Elever från hela landet kan söka dit. **MARIA THULIN** är ledare för den verksamheten. Om Therese Wallqvisters påstående, säger hon:

– Teckenspråk är lika viktigt som de andra ämnen som hon nämner. Det är konstigt att man i det svenska skolsystemet missgynnar ett språk som man samtidigt har stärkt i språklagen för två år sedan.

Hon önskar att antalet elever som läser teckenspråk varit mycket högre. Samtidigt vet hon att teckenspråk inte kommer att vara ett hot.

Birger Sjöbergsgymnasiet hade för några år sedan fullsatta teckenspråksklasser.

– I dag har vi bara ett fåtal elever som bara utgör en liten grupp i en klass. Det blir inte samma kvalitet och vi måste samsas med så många andra ämnen och inriktningar, säger Maria Thulin.

Om ämnet teckenspråk för hörande inte ger meritpoäng, ser hon en stor fara att teckenspråk kommer att försvinna som ett val i skolan. Birger Sjöbergsgymnasiet har fått minska antalet teckenspråkslärartjänster.

– Jag tycker inte att man respekterar elever som vill lära sig teckenspråk. Det är en form av diskriminering, säger Maria Thulin.

"Samhället behöver teckenspråkskompetens för dövas behov"

JENNY EK är ombudsman på **SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND, SDR**. Hon säger att enligt Therese Wallqvisters uttalande är teckenspråket inte lika mycket värt som de andra språken och att det tyder på en stor okunskap.

– Har hon verkligen förstått hur avgörande teckenspråkskompetens är för döva och hörselskadade medborgare i deras liv – från vagga till grav? Samhället och olika serviceinstanser i samhället behöver teckenspråkskompetens för att tillgodose våra behov. Jag undrar också om det finns en okunskap hos regeringen som tycks tro att teckenspråket är mycket lättare att lära sig än andra språk?

”Risk för försämrade samhällsservice på teckenspråk”

UNGA HÖRSELSKADADE (UH) har drivit frågan om meritpoäng i nära tre år. I ett remissvar daterat maj 2011 till regeringen har de, med stöd av Sveriges Dövas Riksförbund och Sveriges Dövas Ungdomsförbund, skrivit en rad argument som talar för att ämnet teckenspråk för hörande ska ge meritpoäng.

Förutom språklagen nämner de också att kursplanerna för teckenspråk för hörande steg 1-7 och för moderna språk steg 1-7 är likvärdiga. Skolverket har självt i ett remissvar velat påpeka särskilt att kursplanerna för dessa språk är närmast identiska.

Några av de konsekvenser som UH, SDU och SDR befarar är försämrade samhällsservice på teckenspråk då färre hörande ungdomar lär sig teckenspråk, och att hörselskadade kommer i kläm (mer om det – läs intervjun med Anna Kain Wyatt på sid. 8). De nationella minoritetsspråken går bra att läsa som moderna språk om tillräckligt många elever och kompetenta lärare finns. Varför undantas då teckenspråket när det i språklagen har en likvärdig ställning till de nationella minoritetsspråken som samiska och finska, undrar UH.

Ni har ju tagit upp en rad argument – varför tror du att regeringen ändå inte går med på att ämnet teckenspråk ska ge meritpoäng?

– Rent krasst tror jag att regeringen inte verkar vara intresserad av frågan. De kanske tycker att den berör för få och tror att det inte kommer att bli så mycket rabalder från just oss. Det känns som att de tror att vi teckenspråkiga är en för liten grupp i samhället för att det ska kunna bli en stor grej av detta, säger **KAVER NOORI** från UH.

SDR, SDU och UH ska tillsammans lägga upp strategier för hur de ska få regeringen, eller riksdagens majoritet, att ändra meritpoängssystemet. De ger inte upp.

Motioner om meritpoäng för teckenspråk från S och MP

Två socialdemokratiska riksdagsledamöter, Lennart Axelsson och Eva-Lena Jansson, har lämnat en motion om att gymnasiestudier i teckenspråk borde ge meritpoäng. De kommer båda från Örebro län.

I motionen skriver de att teckenspråk är ett av de största språken i Örebro. Den staden, och Sverige i övrigt, behöver teckenspråkskunnig personal inom olika områden. Det är ju ett faktum att de flesta motioner avslås. På frågan om hur stor chansen är att de får som de vill, svarar Eva-Lena Jansson (S):

– Svårt att säga. Förhoppningsvis förtår övriga partier att det här är en viktig motion som också ger en tydlig signal att teckenspråkiga är en stor tillgång i vårt samhälle och att dessa studier ska uppmuntras.

Motionen kommer att behandlas i januari. Om en majoritet i utbildningsutskottet röstar ja, leder det också till att riksdagen enligt henne säger ja.

– Partierna följer utskottslinjen vid omröstning, säger Eva-Lena Jansson.

I utbildningsutskottet sitter åtta ledamöter från allianspartierna, och

nio från oppositionspartierna varav en är sverigedemokrat.

Även sex miljöpartister har lagt en motion om meritpoäng. I den finns fyra förslag på riksdagsbeslut, och ett av dem rör teckenspråk. De andra rör modersmålsstudier – MP menar att de elever som läser modersmål inte ska missgynnas i meritpoängssystemet. Per Olsson är politisk sekreterare för MP i riksdagen. Enligt honom är det med stor sannolikhet att motionen får bifall i riksdagskammaren om den får bifall i utskottet. Men det kan också bli så att bara ett eller några av de fyra förslagen i motionen går igenom. Per Olsson tar upp en motion om översyn av elevhälsan ur ett tillgänglighetsperspektiv som de lyckats få igenom förra året.

– Dessutom har vi som bekant en minoritetsregering så om något av regeringspartierna tycker att vår motion är bra, så finns det goda möjligheter! säger Per Olsson, som säger att man kan kontakta ledamöterna i utbildningsutskottet och föreslå dem att de stödjer motionen.

NICLAS MARTINSSON

FOTO: JANN LIPKA

Hallå där...

... Bertil Östberg, statssekreterare, Utbildningsdepartementet

Vad har du för kommentar till Therese Wallqvisters svar (se artikeln på sid 10)?

– Vi har ju infört meritpoäng för moderna språk för vi lever i en allt mer globaliserad värld och för att stimulera unga att lära sig fler språk. Det handlar om att lättare kunna kommunicera med andra i olika delar av världen. Svenska får inte heller meritpoäng.

Jo, men det intressanta är att en student på Stockholms universitets kandidatprogram i moderna språk kan välja teckenspråk som huvudområde. Universitet räknar alltså det svenska teckenspråket som ett modernt språk. Men det tycker inte ni när det gäller gymnasieskolan. Varför bedömer ni olika?

– Det där är helt olika saker, det om vad som ingår i programmen. Meritpoäng är till för att läsa språk för att lättare kommunicera med olika språk i andra delar av världen.

Birger Sjöbergsgymnasiet i Vänersborg, Språkrådet och Unga hörselskadade med flera oroas av att folk med teckenspråkskompetens i landet i framtiden kommer att vara en bristvara, som till exempel teckenspråkstolkar och i andra yrken. De menar alla att minskningen beror på meritpoängssystemet, och att det borde slopas helt eller så ska teckenspråket räknas med i meritpoängssystemet. Kommenterar?

– Men meritpoängssystemet blir värdelöst om vi räknar in alla ämnen. Sen är det möjligt att läsa både... Ja, välja kurser så att man får meritpoäng och läsa teckenspråk i den nya gymnasieskolan.

Jag förstår idén bakom meritpoängssystemet, men det känns inte helt genomtänkt att ett språk står över, när det dessutom är ett främmande språk för hörande nybörjare, säger Språkrådet. Dessutom finns teckenspråket med i den svenska språklagen och enligt språklagen är samhället skyldigt att främja det. Var annars kan man främja det än i skolan?

– Ja, som jag sagt tidigare är att vi ju gärna ser att man läser teckenspråk och det är ju inget problem att kombinera och dessutom välja kurser som ger meritpoäng men man måste komma ihåg att syftet med meritpoäng är att tala med andra i olika delar av världen. Man får inte meritpoäng i svenska heller. Tiden börjar krympa här, jag måste avvika snart.

Men för hörselskadade och hörande är det annorlunda. För dem är teckenspråk ett främmande språk och Stockholms universitet ser teckenspråket som ett modernt språk. Förstår du varför jag tycker det ter sig märkligt att det inte räknas med när det både ses som ett modernt språk av ett universitet och ett främmande språk för hörande nybörjare enligt Språkrådet?

– Det ... (kort paus) intressanta för oss att är att vi har meritpoäng för att elever ska lära sig språk som talas i andra delar av världen. Tyvärr måste jag avsluta här, måste iväg.

Ok. Har du något att tillägga?

– Nej. Hej.

TEXT: TOMAS LAGERGREN

PORTRÄTTET: LARS OTTERSTEDT

Namn: Lars Gudmund Otterstedt

Ålder: 44

Bor: Stockholm

Gör: lärare

Gör helst: umgås med Momo

Läser helst: kultursidor i tidningar

Tittar helst på TV: jag tittar nästan aldrig på TV

Vackraste tecknet: tack på kinesiskt teckenspråk

”Mitt teckenspråk blir aldrig hundra procentigt”

Lars Otterstedt, som under hela sin skoltid gått i hörande skola, kom i kontakt med teckenspråket när han var 18. I dag är han en av landets främsta teckenspråkiga skådespelare och regissörer. Ändå känner han att något fattas i hans teckenspråk. Han är nu aktuell som huvudlärare för sju skådespelarstudenter från Norden.

En klasskompis i gymnasiet sa till Lars Otterstedt att han borde följa med till Surds fotbollsträning, något han aldrig hade gjort tidigare. Surd är en idrottsklubb för döva och hörselskadade i Göteborg med omnejd. När de kom fram till fotbollsplanen, såg Lars hur killarna stegade glatt och kommunicerade obehindrat i grupp.

– Jag tänkte: varför fick jag inte teckenspråk tidigare? säger Lars, som då var 18 och visserligen van vid att umgås i större grupper men då kunde han inte hänga med lika bra.

Lars gick hem och frågade var det blå teckenspråkslexikonet, utgivet 1978, fanns. Med hjälp av det lärde han sig tecken. När han visade sina nyvunna teckenspråkskunskaper för döva, svarade de skrattande att många av de tecken som Lars använde var fel.

– Många tecken i boken var konstruerade.

För Lars tog det lång tid att bli accepterad i dövvärlden. Han förstod dock att döva inte alltid hade tålamod med honom då han inte tecknade flytande. Ändå tyckte han att det var lite synd.

Lars avancerade i fotboll. Han var även med i landslaget och tävlade i Världsspelet för döva (nuvarande Deaflympics) i Nya Zeeland 1989. Under den åtta månader långa trippen, där Nya Zeeland var ett av stoppen, träffade han en döv man vid namn Tom i Australien. De fann varandra snabbt och talade om allt mellan himmel och jord, som Lars uttrycker det. Tom var döv och kom från en döv familj. Han fick Lars att förstå att han måste lära sig teckenspråk.

– Det kom att bli en vändpunkt i mitt liv, säger Lars.

När Lars kom hem, tog han beslutet att flytta till Stockholm från Göteborg och börja på en fyraårig privat kiropraktorutbildning.

– I och med flytten ville jag börja från noll och lära mig teckenspråk och komma in i dövvärlden.

Han var dock inte helt övertygad om att utbildningen var den rätta för honom. En kvinna sade till Lars trots att hon inte kände honom särskilt väl att han borde söka till skådespelarprogrammet på teckenspråk med start 1993. Efter mötet med henne hade Lars svårt att sova. Han tänkte då på sin barndom. Som liten tyckte han om att spela teater.

Lars hade bara ett halvår kvar till kiropratorexamen när han fick veta att han var antagen till skådespelarutbildningen. Han mindes hur den dagen var. Då promenerade han genom centrala Stockholm. Först kände han sorg över att sluta kiropraktorutbildningen i förtid, särskilt då han fått betala själv för den, men sedan sprudlande glädje över att ha kommit in.

1996 tog han examen tillsammans med två andra. Han kände att han fick en bra grund som skådespelare och att han hade fått utveckla sitt teckenspråk mycket. Sedan dess har han medverkat i pjäser, filmer och regisserat produktioner, i både Sverige och utlandet. Merparten av tiden var han knuten till Tyst Teater.

– Det var fantastiska år hos Tyst Teater. Vi var som en familj. Det var dock inte alltid lätt. Ibland blev det konflikter, men också mycket skratt.

Blir det inte tröttsamt att som skådespelare spela samma pjäs om och om igen?

– Teatern är ögonblickets konststart men också konsten att kunna upprepa sig. Varje föreställning är en ny resa. Låter man dagens humör få vara med att färga gestaltningen inom dess ram så känns det mera levande och roligt att spela, säger Lars.

Du tog examen 1996. 15 år senare är du huvudlärare för sju teckenspråkiga skådespelarstudenter från Danmark, Finland, Norge och Sverige vid Stockholms dramatiska högskola. Hur känns det?

– Det känns väldigt roligt och ett privilegium att göra denna resa.

Vems resa pratar du om?

– Min egen. Det är fantastiskt att få följa andra människors utveckling och ta del av deras aha-upplevelser, både små och stora. Till exempel kan de bli förvånade över att andningen betyder mycket i skådespelaryrket, säger Lars.

Han, som visserligen är nöjd med sin egen skådespelarutbildning, är glad över att studenterna är sju till antalet, inte tre som på hans tid, och att i det nya treåriga skådespelarprogrammet på teckenspråk finns mer döv-, dövkultur- och teckenspråksperspektiv. Utländska döva gästlärare anlitas till exempel.

2007 adopterade Lars och Mette Marquardsen, som också är skådespelare, Momo i Kina. Då var hon fyra och halvt år gammal. Hon är döv. När Lars får frågan om vad det betyder för honom att vara pappa till henne, håller han på att gråta av lycka.

– Det är det bästa som hänt i mitt liv. Jag prioriterar henne nu, inte mig själv.

Momo tecknar flytande. Hon bor hos sin mamma. Lars, som bor nära Mette och Momo, är ofta hos dem.

Momos föräldrar är ju båda skådespelare. Blir det mycket teater hemma?

– Ja, mycket! Senast lekte jag fattig man som bad om henne om mat. Hon var häxa och kunde trola fram allt möjligt, säger Lars.

Teckenspråket är en del av hans liv och ett språk han använder dagligen, både i jobbet och hemma. Ändå tycker han att något fattas i hans teckenspråk.

– Jag har fått veta av vänner att jag "bryter" lite. Det är något med motoriken och kvalitén i rörelsen när jag tecknar. Jag är medveten om att mitt teckenspråk aldrig kommer att bli hundra procentigt. Det är något jag får leva med, men jag är också oändligt tacksam över teckenspråket som har berikat mitt liv så mycket.

Nu är du lärare. Du har varit regissör på sistone. När är du skådespelare igen?

– Jag vill stå på scenen igen innan det blir för sent, säger Lars och ler.

När är det för sent?

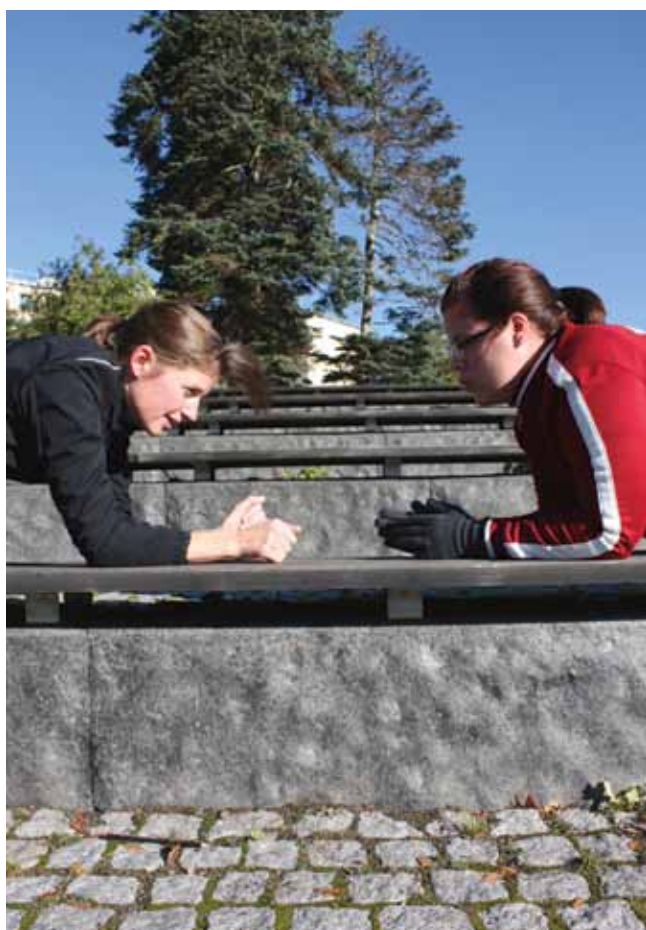
– Bra fråga. Jag vet inte, säger Lars och skrattar.

Träning som ger mammor ett lyft

Irina Kloch Bozkurt, närmast kameran, och fyra andra mammor tränar boot camp för mödrar i ett bostadskvarter i Hammarby sjöstad.

Maja Åhman (t.v.) och Rakel Burman gör en parövning.

Boot camp är en militärinspirerad träningsform som blivit populär. Nu finns även en variant för mammor som nyss fått barn. Dövas Tidning följde med på ett pass i Hammarby sjöstad nära centrala Stockholm.

Man börjar med uppvärmning. De fem deltagarna fick gå upp- och nerför en sluttning med sina barnvagnar och det skulle göras med tre olika gångsätt. Ett var att gå bakänges.

Instruktören Matilda Bergman startade boot camp för teckenspråkiga mammor efter att ha följt en blogg som hon tyckte var intressant. Den var skriven av en kvinna som äger konceptet Mamma boot camp i Sverige, som numera erbjuds i städer runt om i landet. Matilda Bergman ville att teckenspråkiga mammor också skulle få en sådan träning. Därför gick hon en utbildning hos kvinnan i fråga.

– Mamma boot camp är en anpassad och säker utomhusaktivitet för nyblivna mödrar, förklarar Matilda, som vill betona att det inte är militärövning utan mer som rehabilitering för mammor. Syftet är att stärka bålstabiliteten, magmuskulerna och även styrkan efter graviditet och förlossning. Därför har boot camp-passen för mammor inga övningar där man springer eller hoppar. Istället får man gå i rask takt.

I september startade Matilda Bergman klasser för teckenspråkiga mödrar från Stockholmstrakten. Ett tiotal kvinnor har deltagit i kurserna som pågått fram till oktober. De var döva, teckenspråkstolkar, mödrar som antingen nyligen fött barn eller som inte tränat på länge (den målgruppen var också välkommen)... Den dagen då DT var med, kom fem deltagare.

Nu är träningen äntligen över. Mammorna och barnen är glada och nöjda.

En dagsgrupp passerar medan Christina Yalcin gör armhävningar.

– Det är kul att få vara social och träna tillsammans med andra, tyckte Jonna Edlund, som tog med sonen Max, tio månader gammal till gympapasset.

– Här vet jag att jag kan göra alla övningar. På gymmet kan jag bli osäker på vilka övningar jag får göra. Det är skönt att få vara ute och roligt att kunna ta med barnet, sade Maja Åhman, som hade Simon, åtta månader, med sig.

– Det är en fördel att det är på teckenspråk. Sedan är det roligt att alla tränar och skrattar tillsammans, sade Christina Yalcin, som drog barnvagnen där Noel, tre och halv månad gammal, satt.

– Jag märkte en viss förändring redan efter de första gångerna, sade Irina Kloch Bozkurt, och berättade att hon varit dålig på att träna innan hon började köra bootcamp. Hon hade ettåringen Nicolette med sig.

Alla fem mammor körde armhävningar, var nere i planka och promenerade snabbt. Förskoleelever och gatutrafikanter gick förbi. Några tittade lite undrande. Flera spårvagnar passerade också.

– Det har varit härligt att jobba med mammorna, säger Matilda Bergman. Om det finns intresse, är det möjligt att det blir fler klasser till våren.

Hittills har Matilda kunnat erbjuda fem pass i veckan, både mitt på dagen och på sena eftermiddagar. Varje pass måste ha minst tre deltagare. Oftast har två-tre klasser i veckan kunnat genomföras. Deltagarna har antingen kunnat köpa klippkort om fem eller tio gånger eller betala för en gång.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

SÅ KAN MAN TRÄNA PÅ VINTERN

Matilda Bergman ger tips till alla, inte bara mammor, om hur man kan träna på egen hand vintertid.

"PLANKAN"

Tre set om 30 sekunder. Man kan sedan öka till 45 sekunder och sedan till 1 minut. Antingen på knä eller tå.

"SIDOPLANKAN"

Se ovan. Samma som "Plankan".

ARMHÄVNING

Tre set om tio repetitioner (3 x 10). Antingen på knä eller tå.

KNÄBÖJ

– se till att böja tills du når en 90 graders vinkel. 3 x 10.

RECENSION: "Dövas dassbok"

Dövas dassbok som utges av Döviana är deras tredje bok i år. Den kom ut vid Dövas dag i Malmö. Det är en bok, som titeln berättar, som man läser på dasset.

■ Det här är en bok i bilder. Viktor Jäderlund har ritat bilderna som är serier i roliga historier, både kända och mindre kända. Det är Viktor Jäderlunds debut som bokillustratör. Han har ritat på sitt underfundiga sätt – inga pratbubblor – bilderna ska tala för sig själv.

Med är bland annat den berömda historien om när handikapprörelsens ordförande dör – vad lägger döva i graven? För utomstående kan en del vitsar vara svårt att förstå. Men det är poängen med dassboken, den är inte så noga – man skiter så att säga i det. Och den är gjord helt efter dövas villkor. Även om jag hade velat se mer uttömmande bilder.

Och kanske pratbubblor ur händerna? Den är inte skitbra, men helt okej. Uppföljaren lär bli bättre, om det kommer någon.

TOMAS LAGERGREN

RECENSION: "Är du verkligen döv? Du ser ju så pigg ut!"

av Päivi Fredäng, Maria Hermansson, Maria Norberg och Johanna Treffenberg, utgiven av den teckenspråkiga medborgarrörelsen Wesign.

■ Detta är en bok gjord med glimten i ögat. Boken har olika korta och mestadels roliga berättelser och historier av döva, hörselskade och hörande. Även tolkar dyker upp i boken emellanåt. Illustrationerna i boken är också fina. De är gjorda av Sara Domström och Karin Wilkensson.

Att möta okunskap med humor är helt rätt väg att gå. Jag intervjuade Özz Nüjen i somras och han sa: "Om man inte kan skämta om sig själv ska man inte skämta om andra." Det har jag också alltid tyckt. Det är en viktig princip, samtidigt som humor är väldigt avväpnande. Bokens författare har verkligen hittat rätt mix. Om dassboken (se ovan) är ett måste i skithuset, så är denna bok ett måste överallt – särskilt på ställen där okunskapen är stor om döva.

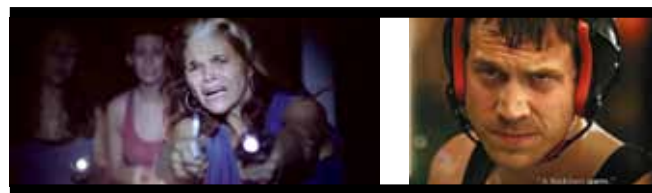
Att se på sin egen dövhet med humor är också otroligt viktigt. Kanske det viktigaste för en döv, om hon/han ska överleva i den här världen. Det tycker jag att boken lyckas med – både eftertanke och skratt finns i en och samma bok, för såväl döva som hörande.

Den som träffar hörande (eller döva förstås) ofta, kanske på sin arbetsplats till vardags eller har en familj och släkt hemma och som inte riktigt förstått att det ofta beror på hörandes okunskap som det blir roligt – eller o-roligt, har nog mest nytta av boken. När man skrattar, har man förstått, och man får skratta – det är på något sätt hela bokens poäng. Väldigt bra och nyttig bok och något jag faktiskt skulle kunna tänka mig att köpa till svärmor i julklapp.

Eller till vem som helst, faktiskt.

TOMAS LAGERGREN

ANNONS

Stockholms Dövas Förening och Folkets Bio Zita presenterar stolt:

12:e DÖVFILMFESTIVAL 2 – 3 december 2011

FREDAGEN DEN 2 DECEMBER

Kl. 13.00 Skolbio. Filmvisning för döva barn och ungdomar.

Kl. 19.00 *Brottaren Hamill/ The Hammer* – EUROPAPREMIÄR!

En mycket uppmärksam amerikansk film baserad på den sanna historien om Mark Hamill "the Hammer", han som jagade en dröm, aldrig gav upp och som till sist blev den första döva brottaren någonsin som vunnit ett nationellt amerikanskt mästerskap. 108 min, 2010, USA www.hamillthemovie.com. Från 15 år.

Efter filmen ses vi på filmpubafon på Dövas Hus, Palmfeltsvägen 15 i Johanneshov tunnelbana Globen. www.stockholmsdf.se

LÖRDAGEN DEN 3 DECEMBER

Kl. 12.00 – 14.00 Filmvisning och workshop med Louis Neethling, UK
Visning av några svenska dövfilmerna och en diskussion med våra svenska döva filmmakare om dövfilmens varande och blivande ledd av brittiske filmmakaren Louis Neethling som gjort flera av Dövfilmfestivalens mest uppskattade filmer bland annat Komma hem och Väntrummet som visades under förra årets filmfestival. Från 15 år.

Kl. 13.00 Filmvisning för barn och ungdomar

Film om döva och teckenspråk för våra yngre festivaldeltagare. För mer information se www.dovfilmfestival.se. Från 7 år.

Kl. 15.00 Ett retrospektiv med filmer ur Louis Neethlings produktion. Brittiske filmmakaren Louis Neethling visar ett urval av kortfilmer från sin egen produktion. Många av hans filmer är prisbelönta och mycket uppskattade. www.louisneethling.co.uk/ www.muttandjeffpictures.com/blog. Från 15 år.

Kl. 17.00 *Se mig!/See What I'm Saying*.

En stark och sällsynt glimt ur döva artisters liv. Se mig! berättar om fyra döva artister, skådespelaren Robert DeMayo, sångaren TL Forsberg, trumslagaren Bob Hiltermann och komikern CJ Jones. Filmen följer deras resa och strävan att korsa gängse hörande och döva kulturer under ett år. 90 min, USA www.seewhatimsayingmovie.com/ Från 15 år.

Kl. 19.00 *Svart sand/ Black Sand*

Fyra studenter besöker en faster som bor på en tropisk semesterort i Costa Rica med en önskan om ett semesteräventyr. I paradiset vackra vattenfall och tropiska grönska lurar dock en mörk hemlighet. 90 min, USA ASL Films www.asl.films.com. Från 15 år.
Efter filmen minglar vi på Grappa www.grappabar.nu, St Eriksgatan 86 närmaste tunnelbana St Eriksplan alt buss 4.

VARMT VÄLKOMNA till en riktig filmfesthelg önskar Stockholms Dövas Förening och Folkets Bio Zita, Birger Jarlsgatan 37 Stockholm. Mer information om biljettpreiser och annat se vår nya webbplats: www.dovfilmfestival.se

Med reservation för eventuella ändringar!

Mindy Drapsa tar emot priset som bästa regissör för sin film *Min bästa vän* av Joel Modig.

Christoffer Hellöre fick priset Bästa kamera för filmen *Jag har inte tid att dö*.

Erik Akervalls film *Narkissos* utsågs till Bästa film.

Priset för Bästa huvudroll gick till Laith Foad Fathulla i filmen *Jag saknar dig*.

Visuell filmgala 2011:

Narkissos årets bästa film

Årets filmgala, den fjärde i ordningen, gick av stapeln den 7-8 oktober på Kulturhuset i Örebro. Filmen *Narkissos* med Lars Otterstedt i huvudrollen och Erik Akervall som regissör, knep det tyngsta priset Bästa film.

Den tidigare vinnaren Filip Burman låg bakom manuset i filmen. Men han vann inte den kategorin denna gång.

Det priset gick till Maja Lidbrink med filmen *"Bara du och jag"*.

Priset Bästa huvudroll vann Laith Foad Fathulla som spelade i filmen *"Jag saknar dig"*. Han blev totalt överraskad och sken som en sol resten av kvällen. Till DT säger han:

– Helt fantastiskt! Det är svårt att fatta att jag vunnit det priset. Jag är jättegglad.

Lite över hundra gäster kom på galan. Det stod italiensk mat på matsedeln och gästerna på galan bjöds på lite underhållning.

Matilda Bergman framförde Amy Winehouses *"Rehab"* till hennes minne. Det blev en succé. Publiken blev helt hänförd av musikvideon och många i salen tyckte att det måste vara den bästa musikvideo Matilda gjort hittills. Den fick hejdundrande applåder.

Värdar på galan var Julia Kankkonen och Joel Modig.

Om filmbidragen:

Antalet filmer har halverats mot senaste gången Visuell filmgalan hölls (2009). Tio filmer har blivit fem. Att det är så få filmer denna gång jämfört med förra gången kommenterar Malin Andersson, en av arrangörerna så här:

– Det kunde ha blivit åtta filmer totalt. Men så blev det inte, bland annat av tekniska skäl.

Men kvaliteten på filmerna har höjts något ändå, inte minst i filmandet. Dock lämnar intrigerna i filmerna ibland fler luckor än nödvändigt.

DT:s utsände ser att de försöker väcka tankar hos tittarna, men i vissa fall uteblir effekten och kvar står bara en del obesvarade frågor snarare än tankeväckande frågor. Det är kanske det svåraste med att producera kortfilm – att lyckas med hela spannet på tio-femton minuter. Helt lätt är det inte, men konsten är fri – som tur är. Det finns inget rätt eller fel, om man säger så.

TEXT & FOTO: TOMAS LAGERGREN

Vinnarna i 2011 års upplaga av Visuell filmgala:

- * **Bästa redigerare:** Niklas Wanjura, *Min bästa vän*
- * **Bästa specialeffekt:** Erik Akervall, *Narkissos*
- * **Bästa manus:** Maja Lidbrink, *Bara du och jag*
- * **Bästa biroll:** Pekka Lääkäri, *Narkissos*
- * **Bästa huvudroll:** Laith Foad Fathulla, *Jag saknar dig*
- * **Bästa kamera:** Christoffer Hellöre, *Jag har inte tid att dö*
- * **Bästa regissör:** Mindy Drapsa, *Jag har inte tid att dö*
- * **Bästa film:** *Narkissos*
- * **Publikens favorit:** *Min bästa vän*

Funktionsnedsättning? Vi ser längre än så.

STEFAN TRAMPUS CHEF TELIA
BREDBANDSTJÄNSTER SVERIGE

JOHAN MÖLLERSTRÖM har värkproblem i ryggen efter en trafikolycka. Via OpenEyes fick han en praktikplats på Telia. Det ledde till en anställning som processutvecklare.

"För Telia är det naturligt att ta vara på kraften hos personer med funktionsnedsättning.

Det ligger i företagets själva DNA att erbjuda lösningar som ger möjligheter till fler. Vi tillför våra kunder såväl nytta som nöje. Videokonferenser, telefonmöten, mobila tjänster och annat hjälper inte minst personer med speciella behov.

Som ett stort företag har vi också plats för många kompetenser och kan erbjuda arbetshjälpmedel och skräddarsy tjänster.

Att anställa en person med funktionsnedsättning handlar om att se längre än till hindret. Att titta mer på vad en människa kan prestera och leverera. Ofta går det att vara flexibel med arbetet i tid och rum.

Ett exempel på hur vi hittar talanger med funktionsnedsättning är vårt engagemang i OpenEyes. Det är ett samarbete mellan Stockholms stad, olika företag inom IT/telecombranschen och Arbetsförmedlingen. Syftet är att få in unga personer på arbetsmarknaden. Sedan 2008 erbjuder Telia två personer om året praktikplats i sex till tolv månader. Flera av dem har senare fått anställning hos oss.

För oss är frågan större än att bara anställa personer med funktionsnedsättning. Vi har mångfald som ett uttalat mål. Att blanda människor med till exempel olika etnisk bakgrund, ålder och kön är viktigt. Genom fler perspektiv kan vi både ifrågasätta och berika varandra. Det leder till utveckling."

HITTA RÄTT PERSON. VI GER DIG MÖJLIGHETEN.

Ser du kraften hos personer med funktionsnedsättning? Vill du öppna dörren för fler? Visst är det så att alla inte kan göra allt hela tiden. Om någon har nedsatt arbetsförmåga för ett visst jobb kan Arbetsförmedlingen hjälpa till. Utifrån en dialog med dig som arbetsgivare och den person det gäller kan vi bevilja arbetshjälpmedel, stöd av en person och ekonomiska lättnader.

 Arbetsförmedlingen

0771-416 416 arbetsformedlingen.se/sekraften

SE KRAFTEN!

Marcus, en av få döva svenskar i Norge:

Friluftsliv och kärleken lockade

Trots att över 30.000 svenskar bor i oljenationen Norge, är Marcus Richter endast en av de kanske två-tre döva som har sin hemvist där. Han flyttade tidigare i år till sin flickvän i grannlandet. De träffades under en skidtur för två år sedan. Bland det bästa med Norge är enligt honom de rika utflyktsmöjligheterna i naturen.

Varför flyttade du till Norge?

– Jag träffade en norsk tjej i fjällen nära Ål påskan 2009. Det var en ren slump. Min svenska kompis och jag åkte skidor. Då träffade vi fyra döva, och en av dem var Hilde. Vi blev ett par. Först pendlade vi till varandra, hon till mig i Göteborg, och jag till henne i Oslo. Det pågick i drygt ett och halvt år. Sedan bestämde vi oss för att bo ihop på heltid. Eftersom hon har barn, blev valet av ort enkelt.

Vad gör du i Oslo?

– Jag jobbar som lärare i en kommunal högstadieskola för döva och hörselskadade. 78 elever går där. Jag undervisar i samhällskunskap, naturkunskap och gymnastik.

Hur trivs du på jobbet?

– Bra! Det är roligt med eleverna. Jag kunde inte så mycket norskt teckenspråk när jag började. Men jag hade tur eftersom några av eleverna var nyinflyttade i Norge.

Hur bra är ditt norska teckenspråk nu?

– Ganska bra. Inte helt flytande, men jag blir allt bättre.

Hur är det att lära sig att läsa och skriva norska?

– Nu kan jag läsa bra och förstå nästan allt. Men att skriva går inte lika bra. Jag kan bara skriva enkla meningar än så länge. I november ska jag gå en kurs i norska.

Hur trivs du i Norge?

– Jättebra! Jag har ett bra liv här. Norge har en fantastisk natur, och det finns mycket goda friluftsmöjligheter här. Och här finns ju den som jag tycker om...

Vad är annorlunda i Norge jämfört med Sverige?

– Mycket är likadant, men också olikt. Norrmän tycker mycket om att "gå på tur" (göra utflykter) i naturen. Det gör de i högre grad än vi i Sverige. Och så äter de mycket bröd till lunch. Det är jag ganska less på, säger Marcus och ler.

Även om det är dyrt i Norge, får du mer pengar över jämfört med Sverige?

– Ja, det stämmer. Jag får mer pengar över i plånboken.

Hur blir du som svensk bemött i det norska teckenspråksamhället?

– Jag har bara blivit fint bemött. Det bor kanske max två-tre döva svenskar i Norge.

Varför tror du att få döva svenskar bor i Norge?

– Jag vet inte. De flesta svenskar som kommer till Norge gör det för att tjäna goda pengar som butiksitträden och restaurangsservitörer. Kanske döva svenskar inte har samma motivation eller möjligheter för sådana jobb och därför lockar inte Norge lika mycket?

TEXT: NICLAS MARTINSSON. FOTO: PRIVAT

Kärleken till Hilde och till naturen fick Marcus att packa väskorna och flytta till Norge.

Marcus gillar att gå på tur i snölandskapet.

Flickvännen Hilde Haualand och Marcus på skridskotur.

ANNONS

Socialkontoret i Norrtälje kommun söker en kontaktfamilj till en 9-årig pojke

Vi söker en teckenspråkskunnig familj för uppdrag varannan helg åt en hörselskadad pojke med ADHD-diagnos. Det är bra om ni är bosatta i norra delen av Stockholms län. Som kontaktfamilj bidrar ni med tid och engagemang. Ert uppdrag syftar till att ge uppmärksamhet och stimulans samtidigt som ni medverkar till ett utvidgat nätverk för barnet.

Ersättning utgår enligt Sveriges kommuner och landstings rekommendationer.Handledning erbjuds vid behov.

För mer information kontakta:

Cecilia Wemhöner, kontaktsekreterare. Tfn 0176-712 31

**Sveriges Dövas
Ungdomsförbund (SDU)**

Adress:
Förmansvägen 2, 6 tr
117 43 Stockholm

Fax:
08-442 14 97

Texttel. adm:
08-442 14 95

Hemsida:
www.s-d-u.se

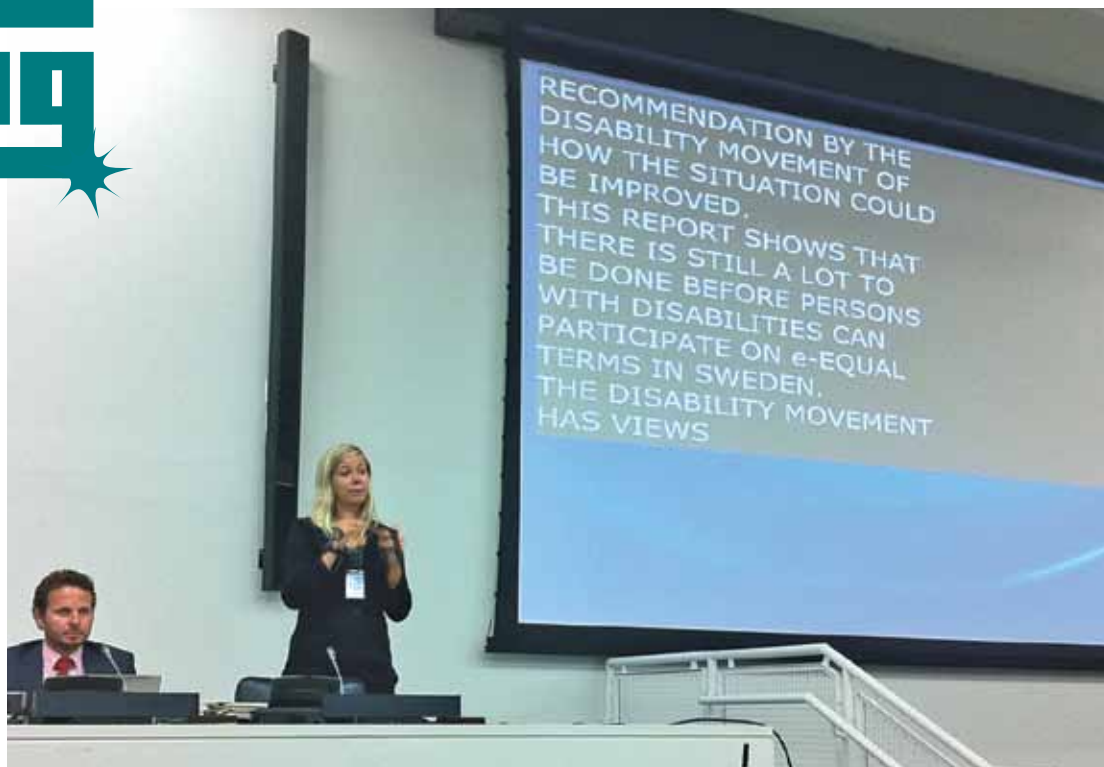
E-post:
sdu@sdrf.se

**Förbundsordförande:
Henrik Sundqvist**

E-post:
henrik.sundqvist@sdrf.se

SMS/3G:
0735-307207

Som representant för Nätverket Unga för Tillgänglighet, talade Jenny Nilsson på FNs statspartsmöte.

På FNs statspartsmöte i New York

SVERIGE HAR RATIFICERAT FN-konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning och kan därmed delta i så kallade statspartsmöten där länder som har skrivit under konventionen träffas och utbyter erfarenheter om arbetet med konventionen.

Sverige var ordförande för det fjärde mötet och skickade en stor delegation till New York. Jag fick följa med som representant från Nätverket Unga för Tillgänglighet som är ett nätverk av ungdomsorganisationer för personer med funktionsnedsättning. Det var otroligt spännande – bara att gå in i FN-högkvarteret som man ofta har sett på TV och att se alla viktiga personer som arbetar där var en upplevelse!

FÖRSTA DAGEN VAR det möte för alla icke-statliga organisationer från olika länder. Vi diskuterade hur staterna har samarbetat med oss organisationer och jag fick presentera den svenska alternativa rapporten av konventionen. Sverige är ett av de få länder som har lämnat in sin alternativa rapport, så många länder var intresserade av hur vi har gjort. Mötet hade anordnats av International Disability Alliance, IDA, som är ett nätverk av internationella organisationer för personer med funktionsnedsättning.

NÄSTA DAG BÖRJADE statspartsmötet med öppningstal av vår barn- och äldreminister Maria Larsson, som var den enda som nämnde ungdomar med funktionsnedsättning. Det var en genomgående anmärkning för hela mötet, till exempel var det ca 600 deltagare på mötet och endast tre var unga, jag och två andra. Under mötet ordnade olika organisationer sidoevenemang och jag gick på de som rörde barn och ungdomar,

men där var det också mest vuxna som pratade om ungdomar. Det hoppas jag ska ändras till nästa statspartsmöte. Det är otroligt viktigt att vi ungdomar representerar oss själva och kan prata om oss själva. Jag betonade också detta i ett samtal om arbetslösheten där staternas representanter diskuterade hur de kan minska arbetslösheten bland personer med funktionsnedsättning. Några sade att de ska tänka på att ta med ungdomar i sina delegationer nästa gång.

World federation of the Deaf, WFD var också på plats och under helgen var det styrelsemöte för medlemmarna av IDA så jag fick vara med och se hur de arbetar. Det var riktigt intressant att se hur de planerar sitt påverkansarbete gentemot till exempel FN. Sedan var veckan plötsligt slut. Jag skulle gärna ha stannat kvar, det var väldigt lärorikt att vara i FN-huset och se hur den internationella politiken fungerar på FN-nivå.

JENNY NILSSON, SDU

Fr.v. Jenny Nilsson, Markku Jokinen, avgående ordförande WFD samt Colin Allen, ny ordförande för WFD.

"En samlad röst – en stärkt röst"

SDU deltar i samarbetsprojektet "en samlad röst – en stärkt röst" som syftar till att stärka på nationell och regional/lokal nivå de ungdomsorganisationer som samlar personer med funktionsnedsättning.

Projektet "En samlad röst – en stärkt röst" beviljades medel från Allmänna Arvsfonden i maj 2011 och syftar till att på sikt öka unga personer med funktionsnedsättningar inflytande i samhället. Detta treåriga projekt samlar sju av de största ungdomsförbunden för personer med funktionsnedsättningar: Unga Rörelsehindrade, Svenska Celiakiungdomsförbundet, Unga Reumatiker, Unga Allergiker, Unga Hörselskadade, Sveriges Dövas Ungdomsförbund och Ungdom för Social Hälsa.

Projektets styrgrupp möts fyra gånger per år, där medlemmarna diskuterar projektets utformning och ger konkreta förslag på hur projektet ska utvecklas.

Du som är medlem i SDU kommer bl. a. att erbjudas utbildningar på din lokala ort. Samtidigt kommer du som medlem att kunna bidra till projektet genom bl. a. påverkansarbete gentemot skolor och kommuner.

Vill du veta mer om projektet kan du gilla vår facebook sida (en samlad röst – en stärkt röst) eller vår hemsida: <http://enstarktrost.se>, som kommer inom kort!

Danska SDU fick säga upp anställda

■ Danska ungdomsförbundet, DDU, blev tvunget att säga upp sina två kanslimedarbetare. Anledningen var att de inte fick driftstöd för 2011. Beskedet kom i oktober. Det driftstöd som Dansk Ungdoms Fællessråd delar ut till landets ungdomsorganisationer är för förgående år. Bakgrunden till driftstödsstoppet var att DFU:s regler var att DDU måste ha minst två ungdomsklubbar som hade politiska aktiviteter eller sysslade med samhällsfrågor. DFU ansåg att den ena ungdomsklubben bara hade sociala aktiviteter. Nu jobbar DDU med att uppmärksamma ungdomsklubbarna om DFU:s krav.

DDU kan ansöka om driftstöd för 2012 men få det först 2013. Danska dövförbundet, DDL, hjälper DDU med att upplysa Ungdomsstyrelsen om problemen. DDL:s ordförande, Janne Boye Niemelä, menar att DDU inte ska undantas i de ungas kamp för jämlikhet i samhället, skriver DDL på sin hemsida.

Den svenska gruppen. Fr.v.Hannes Nilsson, Johanna Carlsson, Malin Johansson och Olle Nilsson.

Världsungdomsläger vid världens södra ände!

VI VAR FYRA som valdes ut att representera Sverige i Världsungdomsläger i Durban, Sydafrika. Där skulle vi träffa ungdomar från hela världen för att utbyta erfarenheter, upplevelser och knyta nya kontakter.

Cirka 100 ungdomar från 41 länder deltog i lägret och de flesta stannade kvar för att delta i kongressen så det kändes som att vi hade två veckors läger! Då kongressen hade "Global Deaf Renaissance" följde lägret efter med temat "Deaf Youth Renaissance".

Vi hade föreläsare som Megan Young, hon berättade om sitt arbete med WFD:s (World Federation of the Deaf) projekt för att utveckla föreningslivet i några av Afrikas länder, John Meletse som berättade om sin kamp för homosexuella i Sydafrika samt Braam Jordaan som visade klipp av sina animationsfilmer. Han hade också gjort Siphos the Lion som var Världskongressens egen maskot.

UNDER VECKAN hade vi föreläsningar, teamwork och diskussion på schemat som började med frukost kl 8 och slutade runt 23 på kvällen då det var fritt program efteråt. Vi var flera som gärna stannade uppe sent för att få umgås med varandra.

FOKUS LADES på FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning och vilka rättigheter vi har som döva och teckenspråkiga. Teckenspråket nämns i flera stadgar och det

är något som vi kan använda i kampen för vårt vackra språk.

EFTER LÄGRET stannade vi i Durban för att delta i WFD:s kongress som hålls var fjärde år. De första dagarna var det generalförsamling och då röstades Turkiet fram som värdland för världskongressen år 2015.

JAG OCH de andra hoppas att ni söker till nästa världsungdomsläger i Turkiet om 4 år för det var en oförglömlig upplevelse!

Viva South Africa! Viva Deaf Youth!

DELTAGARNA GENOM JOHANNA CARLSSON

Information från förbundet

Tolktjänstutredningen

Tolktjänstutredningen går nu in i sitt slutskede. Den 14 december beräknas slutbetänkandet komma från utredaren Greger Bååth. SDR har varit aktiva i samarbete med andra brukarorganisationer och Talför, och vår uppfattning är att om regeringen tar beslut om genomförande, innebär det en stor förbättring av tolktjänsten i Sverige.

SDR kommer att skicka ut exemplar av betänkandet till varje länsförbund och länsförening, förhoppningsvis före jul. Samtidigt inbjuder vi till ett seminarium i början av 2012, där länsförbund och länsföreningar får möjlighet att diskutera och förmedla synpunkter på betänkandet. Dessa synpunkter kommer sedan att tas med i det kommande remissarbetet. Remisstiden är inte fastställd än. Betänkandet ska översättas till teckenspråk.

Skola och utbildning

Flera viktiga frågor som tar mycket tid i anspråk just nu rör utbildningsområdet. Den ena frågan handlar om att teckenspråk inte räknas in bland de moderna språken, och således inte ger meritpoäng vid fortsatta högre studier. Detta vill vi förändra, och ett intensivt påverkansarbete pågår bl a tillsammans med UH (Unga Hörselskadade).

Därutöver fortsätter diskussionen och lobbyarbetet tillsammans med övriga dövorganisationer om vårt krav på en radikal skolreform. Vi vill ha en skola med teckenspråkig profil för döva och hörselskadade barn och ungdomar.

Utredningen om en flexibel specialskola Med rätt att välja, där SDR svarade på remissen i slutet av augusti, bereds nu på departementet. Tilläggsdirektiven till samma utredning som rör gymnasieskolan har kommit, och där pågår utredningen fn.

SDRs organisation

Förbundsstyrelsen beslöt vid sitt senaste möte om en förändring i kansliorganisationen från den 1 januari 2012. Flera avdelningar slås ihop till ett **kansli** med en kanslichef. Kansliet finns i Stockholm. Ekonomipersonalen och försäljningsavdelningen med butiken Gåvan finns kvar i Leksand, och Dövas Tidning är fortsatt fristående.

SDRs styrelse och arbetsutskott

Styrelsen har beslutat att utse Tomas Hellström som suppleant i AU, arbetsutskottet. Ordförande i AU är Britt Karmgård, och ledamöter är Ragnar Veer och Joakim Hagelin-Adeby.

Förbundsmöte och 90-årsjubileum

Nästa år fyller förbundet 90 år och det ska firas i samband med förbundsmötet den 1-3 juni. Platsen är inte bestämd än.

Nästa styrelsemöte

Årets sista styrelsemöte äger rum i Leksand, på Västansviks Folkhögskola den 9-11 december. Då kommer styrelsen att genomföra en temadiskussion om sociala medier och kommunikationsstrategier.

Representation

SRFs kongress i Bålsta, Ragnar Veer

Lundabygdens Dövas förenings 90-årsjubileum, Anna-Lena Hagnell-Olehn

Nordisk äldrekonferens i Köpenhamn, Britt Karmgård och Lotta Burvall

Rikskonferens för lärare i teckenspråk i Vänersborg, Göran Alfredsson

Möte om KODA/CODA rikslägar, Anna-Lena Hagnell-Olehn

Tillgänglighet genom teckenspråk – projektnyheter nr 5

Fokus på språklagen och regionala nätverk

Projektet Tillgänglighet genom teckenspråk är inne på andra och sista året. Detta år fokuseras på utbildning om FN-konventionen och Språklagen samt att skapa ett nätverk på regional nivå.

Regionala seminarier. Regionerna Norr och Öst inbjuder till seminarium den 11-13 november i Stockholm. Plats meddelas senare till anmälda deltagare. Varje länsförbund, länsförening och region inbjuds att delta med upp till två representanter. Ansvariga för seminariet är Agneta Jatko och Henrik Sundqvist.

Regionerna Syd och Väst inbjuder till seminarium den 25-27 november på Valjevicens folkhögskola utanför Sölvesborg. Varje länsförbund, länsförening och region inbjuds att delta med upp till två representanter. Ansvariga för seminariet är Per-Thomas Örlegård och Margo Csizik.

Inbjudan med programinnehåll är skickade till respektive organisation. Se film.

Seminarium för ungdomar. Ungdomsklubbar och dövskolornas högstadium inbjuds till seminarium i Örebro den 25-27 november. Ansvarig för seminariet är Jenny Nilsson.

Nationella seminariet. Ett nationellt seminarium för döva professionella, informatörer, tillgänglighetskonsulter sker den 3 december i Stockholm. Ansvarig för seminariet är Åsa Henningsson.

Kunskapsbanken. Den kunskapsbank vi har berättat om i tidigare projektnyheter – har visats upp vid utställningen på Dövas Dag i Malmö. Den innehåller artiklar från FN-konventionen, språklagen, fallexempel, lagtext, lösningar och mall på teckenspråk och i text. Vid respektive seminarier får deltagarna instruktioner om hur kunskapsbanken kan användas.

Åsa Henningsson.

Nästa projektnyheter planeras utkomma vecka 4 nästa år.

ÅSA HENNINGSSON, PROJEKTLEDARE

Texter till Dövas Tidnings insändarsidor sänds via e-post till: redaktionen@dovastidning.se eller postas till: Dövas Tidning, SDR, Förmansv. 2, plan 6, 117 43 Stockholm.
Du får gärna publicera insändare under signatur. Men bifoga alltid namn och adress till redaktionen (som har tystnadsplikt). *Korta texter vinner fler läsare!*

insändare

TV-skärmen i bussen.

Färden gick mot holländska Gelderhorst.

Givande studieresa till Gelderhorst och Frankfurt am Main

■ Skånes Dövas Länsförbund SDL ordnade den 12-16 september 2011 en bussresa till Gelderhorst i Ede i Holland och dövas museum i Frankfurt am Main. Vi blev 45 glada teckenspråkiga resenärer med fyra ledare.

Bussen var utrustad med en filmkamera som var ansluten till en tv-skärm. Kameran var riktad mot en av stolarna där den som informerade kunde sitta och teckna. Vid samtal med föraren fanns en tolk på plats.

Vi fick ett varmt välkomnande när vi kom fram till Gelderhorst som är ett nationellt boende för döva seniorer. I huvudbyggnaden finns restaurang och terapiverksamhet. Det finns också olika avdelningar med fast anställda tolkar för döva och dövblinda seniorer med olika behov. Runt huvudbyggnaden finns även tre hus med 81 lägenheter för självständigt boende.

Fr.o.m. 50 års ålder är det möjligt att flytta till den teckenspråkiga miljön i Gelderhorst. Lägenheterna är utrustade med intern bildtelefon. Arkitekturen är anpassad för döva med bra ljus och öppen planlösning. 25 % av personalstyrkan måste vara döv. All personal måste kunna teckenspråk.

Onsdagen 14/9 fortsatte vi vår resa mot Frankfurt am Main. Vi anlände på eftermiddagen till Bad Nauheim där hotellet hade trevlig personal! På kvällen bjöds vi alla på en festlig middag av SDL med samkväm.

Nästa dag åkte vi in till Frankfurt för att träffa författaren Lothar Scharf som guidade oss runt i staden. Efter rundturen till olika minnesplatser från andra världskriget åkte vi vidare till dövas museum som är helt inriktat på dövas kultur och historia i Tyskland. Efter besöket blev vi bjudna på fika på dövföreningen som ligger i samma byggnad som muséet. Där finns också samlingslokaler och tolkcentral.

Torsdagar har dövföreningen öppet så vi blev 150-200 personer. Det blev trevliga diskussioner och jämförelser hur döva i Sverige och Tyskland har det.

Vi reste tidigt nästa morgon genom ett till början dimmigt och

45 resenärer och fyra ledare var med på resan.

sedan soligt Tyskland på väg mot Hamburg. På vägen fick vi också tillfälle att se Hamburgs dövförenings lokaler.

Syftet med resan var att göra en gruppresa för döva resenärer. De fyra ledarna och chauffören blev ordentligt avtackade! Resan var mycket givande för både oss resenärer och dem vi mötte under resans gång!

TEXT: KATHARINA RÖDL FOTO: HAUKE HAGEDORN

Följ med till St. Petersburg i Ryssland nästa höst!

Vi planerar en resa den 4-10/9 2012 till ryska St. Petersburg med helturistbuss och färja.

Många spännande upplevelser står på programmet. Pris: 10 995 kr/person. Resa, logi, mat och guidade turer ingår i priset. För mer information och anmälan kontakta Jane Lindh: jag kan skicka program om resan till St Petersburg. Är du intresserad?

E-post: jane.erling.lindh@telia.com Bildtel: jane.lindh@sip.omnitor.se SMS: 0735447739 FC_ sök Jane Lindh

Välkomna! Jane Lindh

Kulturresa till medeltidsmuseet i Varberg

Den omskrivna Bockstensmannen som blivit mördad, vem var han?

■ Allt började av en ren slump. Efter ett besök i Ullared, stannade bilen vid en rastplats, 25 km till Varberg. Man gick ut för att få lite frisk luft runt i ett myrråde, då upptäckte man en fyndplats med kors av trä i myren. Vid korset fanns en skylttavla placerad med information om den omskrivna bockstensmannen, som hittades på samma plats. Men vem var han? Ett starkt intresse väcktes för att få följa bockstensmannens öde, Globala dövblinda bestämde att planera en resa till museet i Varberg.

På tisdagsmorgonen, den 9 augusti, möttes medlemmar och tolkar upp vid centralstationen i Göteborg och alla var på gott humör. Ett modernt tåg kom in rullande och anlände till stationen i Varberg. Varberg har förändrats sedan 1950-talet och idag har det blivit en turist – och cykelstad med en högskola och många små affärer.

Vi började med frukost på en cafeservering. Efter frukosten startade vi med en rask promenad förbi affärerna och gick upp för den branta backen mot Varbergs fästning, en mäktig och imponerande byggnad som byggdes av Kung Christian IV av Dan-

mark år 1612. Fästningen hade en gång betraktats som en försvarsstrategi med kanoner mot havet.

Den jättestora porten vid fästningen slogs upp, och vi rusade in förväntansfulla med spänning för att inta de bästa platserna för att lyssna på den kvinnliga guiden på Kulturhistoriska museet. Hon hälsade oss välkomna. Hon började berätta om den omskrivna Bockstensmannen. Han hittades av en 13-årig pojke, dagen före midsommarafton, den 22 juni 1936, i Bockstens mosse i Halland. Pojken plöjde i mossen för att anlägga åkermark. Plötsligt stack skelettet upp ur mossen. Pojken sprang till sin far och polisanmälde ett misstänkt mord.

Bockstensmannen finns idag i naturlig storlek på museet. Man har undersökt vem han egentligen var. Naturverkare och kulturgeografer är fascinerade av detta historiska fynd i mossen. Bockstensmannen är daterad till 1350-1370. Han beräknas vara 171 cm lång och kan vara i 40-årsåldern. Kläderna han bar, visade att han inte hade haft ett tungt arbete och tillhörde nog ett övre samhällsskikt. Han kan ha kommit i

Här hittades Bockstensmannen av en 13-årig pojke år 1936.

fejd med bönder i trakterna, därför blev han mördad och pålad i mossen.

Enligt folksägen håller man kvar den döde i jorden om han pålats fast med pålar. Pålen som användes kan vara en rest från halmtak som fanns kvar. Fyndet av pålen med dess vassa ände efter 700 år i mossen, ligger nu tillsammans med Bockstensmannen. När den kvinnliga guiden avslutade, gick vi runt i museet och beskådade utställningen som visade kläder från 1300-talet, bl.a en struthätta av ull och tyg av växtmaterial som linne och hampa. Tygen visade sig ha en förvånansvärt bra kvalitet.

Det var enormt intressant att få följa en historia från 1300-talet och alla var nöjda.

Vi tackar tolkarna för hjälpen.

GLOBALA DÖVBLINDAS GRUPP

Ståltornen i Grimeton, den gamla radiostationen utanför Varbergs kommun.

Globala dövblindas kulturresa till Skåne

■ Det var klarblå himmel och sol en tidig morgon, den 23 augusti. Vi var en grupp som samlades tillsammans med tolkar vid Shell i Västra Frölunda för att invänta vår buss. Busschauffören som hette Lennart, visade sig vara från Lycksele i södra Lappland.

Bussresan med 40-tal medresenärer, passerade först genom Varbergs kommun. Från motorvägen kunde vi se den gamla radiostationen i Grimeton, som är en väl bevarad anläggning med sändarutrustning och ett antennsystem med sex stycken 127 meter höga ståltorn som står på rad. Radiostationen var byggd i början av 1920-talet för att upprätta en trådlös telegrafiförbindelse med USA. Radiostationen blev i oktober 1996 förklarad som byggnadsminne, och den finns också på UNESCO:s världsarvslista sedan juli 2004.

Utmed motorvägen mot Falkenberg fanns det 27 stycken vindkraftverk utspridda på åkerlandskapet. Först stannade vi vid Gullbrandagården som låg tio kilometer söder om Halmstad, för att göra en paus samt äta middag utomhus i det fina vädret.

Sedan fortsatte vi färden till Hovs hallar, som är en

fantastiskt vacker plats med segelbåtar och utsikt över havet. Vi var också i Torekovs hamn, som hade en fiskaffär och cafeservering. Där läskade vi oss med lite glass och strosade omkring. Vi tittade på båtar och provskjöt gamla kanoner. Plötsligt var det ett par som duckade inför kanonerna. Det såg lite komiskt ut för de såg ut som de blev rädda för att få kulan i skallen. Det var ett dövt par från Italien, som var där på en semestertripp med husbil. De var synnerligen förälskade i Sverige med dess natur och vår unika allemansrätt.

Vi åkte vidare med bussen till Tant Gröna, en gårdsbutik med diverse exotiska matvaror, kaffe från Asien i småförpackningar och bärsylt. Efter besöket hos Tant Gröna var det dags för hemresa. Vår buss körde genom det vackra skånska landskapet med meterhöga majscolvar, solrosor och rapsväxt. Vid 19-tiden på kvällen var vi tillbaka i Göteborg och det kändes som om solen följde med oss hela vägen. Därmed avtackades tolkarna och vi skingrade oss hemåt.

GLOBALA DÖVBLINDAS GRUPP

Frapperande okunskap om döva

Jag jobbar som ledsagare på en gruppbostad för döva och hörselskadade med funktionsnedsättning. En dag skulle vi göra en utflykt till Göteborgs nöjespark Liseberg med sex av våra brukare. Vi var tre personal, en hörande och två döva.

När vi skulle hämta ut våra åkband för ledsagare hände en sak som jag inte kan hålla tyst om. Den hörande ledsagaren fick utan problem sitt åkband men när vi döva skulle hämta våra blev det nobben.

Orsaken? – vi var döva och kunde därför inte vara ledsagare på Liseberg enligt deras bestämmelser. Vi som döva skulle inte kunna uppfatta budskap från Lisebergs personal vid eventuell olyckshändelse på en attraktion. Vi skulle inte uppfatta budskapet och därmed inte heller kunna föra det vidare till våra brukare. Då blev jag mycket irriterad och kränkt, det betydde ju i praktiken att jag som döv inte var välkommen till Liseberg. Vi skulle ju inte kunna höra informationen i högtalarna vid en eventuell olyckshändelse.

Jag bad att få träffa parkchefen samt se detta dokument där dessa bestämmelser fanns. Parkchefen kom men något dokument fick jag aldrig se. Parkchefen var till en början arrogant och principfast, han hade själv varit med och utformat dessa bestämmelser.

Jag stod dock på mig och argumenterade för min sak. Det visade sig att några döva har satt i system att utnyttja sin dövhet. De hade tydligen utgett sig för att vara ledsagare åt varandra. Detta vill jag bestämt vända mig emot! Döva behöver inga ledsagare, vi klarar oss alldeles utmärkt på egen hand. Det enda som skiljer oss från normen är vår nedsatta hörsel.

Det gör mig besviken att höra att döva utnyttjar systemet. Det ger en felaktig bild av oss döva och det drabbar oss själva i förlängningen. Nu drabbade det oss och våra brukare som hade fått vänta en lång stund.

Dispyten med parkchefen fortlöpte och så småningom insåg han att deras regler var lite luddiga. Vid det här laget kände jag mig kränkt, diskriminerad, sårad och upprörd. Parkchefen förstod att detta kunde handla om diskriminering och började vackla i sin ståndpunkt. Efter lite överläggande med sin kollega kom han tillbaka djupt ångerfull. Vi fick våra åkband och som kompensation för 90 minuters väntande fick vi varsin glass. Men någon trevlig upplevelse på Liseberg hade vi inte. Den händelsen satte sina spår och jag har funderat mycket över den.

Jag har två syften med denna text, vi lever på 2000-talet nu och okunskapen om döva är frapperande bristfällig. Diskrimineringen mot oss döva samt andra minoritetsgrupper måste få ett slut nu. Sedan vill jag också be de människor som sätter i system att utnyttja andra personers okunskap om minoritetsgrupper att omedelbart sluta upp med det. Det bidrar endast till att fler fördomar sprids i samhället och det slår tillbaka mot oss själva i slutändan.

LEDSAGAREN

Sveriges Dövhistoriska Sällskap höll årsmöte och seminarium i Umeå.

Dövhistoriskt seminarium och årsmöte i Umeå – björkarnas stad

■ **Under helgen** 15-16 oktober var det seminarium och årsmöte i Björkarnas stad i samband med Umeå Dövas förenings 100-årsjubileum.

Cirka 65 anmällda kom och lyssnade på tre olika föreläsningar under lördagen och följde även med på en utflykt till Backens kyrka och skola, några kilometer utanför Umeå.

Urban Mesch föreläste om dövidrottens historia i Sverige under 200 år och visade många bilder från tiden kring 1800-talets början och Manhems (föregångaren till Manillaskolan) betydelse för gymnastik och idrott.

Anita Hellöre berättade om sin bok "Mäster Frans" om Frans Leijons (1879-1947) märkliga liv och gärningar i den lilla staden Jakobstad i finska Österbotten och hur mycket den dövblinde mannen har påverkat traktens kulturella liv.

Tomas Hedberg har forskat och sammanställt en hel del historisk dokumentation kring Umeås första och enda skola för döva år 1856-1875, belägen i Klockargården i Backen.

48 elever har gått där varav 37 konfirmerades. Endast ett enda namn har hittats och denna elev blev så småningom gift med skomakaren Nils Granberg som sedan var med och bildade Umeå Dövas Förening som nu fyller 100 år.

Lördagseftermiddagen var vikt för årsmötesförhandlingar med sedvanliga ärenden på dagordningen.

Hela styrelsen blev omvald för en tid av två år och ser ut så här:

Tomas Hedberg ordförande, Hauke Hagedorn vice ordförande, Maj Daver protokollsekreterare, Carl Magnus Lindgren kassör, Anita Hellöre korrespondenssekreterare

Nästa seminarium hålls hösten 2010 i Göteborg med tema Förskola för döva.

ANITA HELLÖRE

NICLAS MARTINSSON

W
N

”Älskade” känns som fel tempusform då pappa fortfarande finns i mina tankar och i mitt hjärta.

Våga säga ”Jag älskar dig” till pappa

Klockan 10.52 lyste mobilen. Ett meddelande hade inkommit. Sms:et var från pappa. Han undrade vilken tid vi kunde ses. Vi hade bestämt oss för att fika. Någon kaffestund fick jag dock aldrig med honom. Hans hjärta slutade slå drygt en timme senare. Ambulansmännen sade att de hade gjort allt de kunnat. Vi, som stod honom nära, blev erbjudna möjligheten att se pappa på ett sjukhus på eftermiddagen. På vägen till sjukhuset var sommarlandskapet i Uppland, som vi färdades igenom, en idyll. Bilar passerade, folk gick omkring, fåglar flög. De påminde brutalt nog om att livet gick vidare, men inte för min pappa. Hundratals, eller tusentals, tankar snurrade i mitt huvud. Visste pappa att jag älskade honom?

Den undersköterska som ledde oss till rummet där pappa låg, visade sig kunna teckenspråk. Märkligt sammanträffande, tänkte jag. Jag kunde se att Anders som låg i dödsbädden faktiskt var min pappa. Ändå kände jag inte igen honom. Jag kunde inte heller förstå att han aldrig skulle vakna igen. Han var ju bara 60. Jag var för chockad för att kunna ta till mig faktumet att han var borta.

De första dagarna fungerade jag inte normalt. Sorgen och smärtan var påtaglig. Jobbet fick läggas åt sidan. Begravningen skulle planeras. Vi skulle välja kista och urna, hur dödsannonserna skulle formuleras, och vilka blommor vi skulle beställa. Samtidigt märkte jag att jag, i denna svåra stund, var extra mottaglig för (galg)humor. Jag log till exempel inombords när jag bläddrade i kistkatalogen och funderade på hur min egen begravning skulle se ut.

Jag lärde mig ganska snart att den sorg som jag ännu bär på är ett kärleksbevis och att jag älskar pappa. ”Älskade” känns som fel tempusform då pappa fortfarande finns i mina tankar och i mitt hjärta. När pappa levde, brukade vi använda det

amerikanska ILY-tecknet (I love you) när vi sade hejdå till varandra. Att teckna ILY till en man kändes rätt. Att säga ”Jag älskar dig” till pappa var jag kanske inte riktigt bekväm vid. Men när jag gick igenom mejlkorrespondensen mellan mig och pappa, såg jag att jag i ett mejl daterat juni i år hade avslutat det med ”Jag älskar dig”. Det är jag mycket glad för. Pappa visste att jag inte bara ILY (som många amerikaner, i mitt tycke, missbrukar när de säger det till folk de inte känner så väl) utan också älskade honom.

Jag har respekt för att alla visar kärlek på olika sätt. Man behöver kanske inte alltid säga ”Jag älskar dig” uttryckligen. Andra kärleksuttryck finns ju. Samtidigt vet jag att många inte vågar säga till sina föräldrar, särskilt fäder, att de älskar dem fast de vill det. Spärren kan vara att man – om man är kille – vill vara manlig, eller om man – om man är tjej – passar sig eftersom ens pappa inte visar mycket känslor. Låt den spärren släppa. Hur många vill dö utan att veta att de är älskade, och hur många vill förlora sina nära och kära utan att hunnit säga till dem att de älskar dem?

Två månader har gått sedan pappas bortgång. Jag har fortfarande svårt att fatta att han inte finns kvar i livet. Samtidigt inser jag att även om jag har all rätt att sörja, så är jag ganska bortskämd i västvärlden. Jag har ju fått lära känna pappa i mer än 28 år. Detta till skillnad från många andra som i krigshärjade länder förlorat sina båda föräldrar eller som bor i länder där döden är en del av vardagen, mer än i Sverige. Det gör ont att mista en närstående, men man blir lätt i västvärlden självcentrerad när man också borde få perspektiv på saken och tänka att döden är en del av livet.

Det tomrum som min pappa lämnat efter sig kommer att fyllas av någon eller några senare.

Det vet jag. Men jag har inte förstått det än.

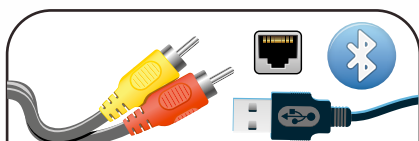
NICLAS MARTINSSON

Godissugna tjejer räddningen för Johanna Kankkonen

■ Nyhetsteckens programledare, Johanna Kankkonen, befann sig i en obehaglig situation i oktober. Hon, som är döv, skulle åka och handla. När hon körde bilen, hade hon ett annat fordon framför sig, som stannade vid väjningsplikten efter järnvägs korsningen i Hosjö för att släppa förbi trafik. Plötsligt åkte bommarna ner, skriver Dalarnas Tidningar. Johanna Kankkonens bil var kvar innanför bommarna. Hon åkte fram och tillbaka och kom inte ut. Om hon istället gick ut och lämnade bilen, tänkte hon att det var en egoistisk handling med tanke på vad

som kunde hända med tågpassagerarna vid olycka. Fem unga tjejer, som först skulle cykla direkt till Hosjöskolan, bestämde sig för att stanna och köpa godis i en affär på vägen. Det var tur för de hade annars aldrig kommit till järnvägs korsningen i det ögonblicket. De såg att Johanna Kankkonen var fast och att hon bad dem att lyfta bommen. Det gjorde de, och Johanna Kankkonen hann åka därifrån. Tio sekunder senare passerade tåget. ”Jag är så stolt och tacksam över tjejerna”, sade Johanna Kankkonen i Dalarnas Tidningar.

TM-9000 den ultimata bildtelefonen för döva och hörselskadade
Totalmöteslösning med bild, text och ljud
NYHET !! Nu även med texttelefoni (Ring och ta emot texttelefonsamtal).

Tillkopplingar

TM-9000 kan lätt anpassas till dina behov. Koppla till större skärm, externt tangentbord & mus, telefon med hörslinga, bluetooth halsslinga, extern kamera, diverse varseblivningssystem m. m.

Trepartssamtal

TM-9000 användare kan ringa trepartssamtal till andra TM-9000 brukare, där alla tre kan se, höra och texta till varandra.

Ljusvarseblivning i olika färger

Inbyggd ljusvarseblivning med valbar färg till dina kontaktgrupper. Färgen på ljussignalen visar vilken kontaktgrupp uppringaren tillhör t. ex. familj, vänner, arbete.

Realtids text eller chatt

Du kan skriva och ta emot text till/från din motpart under videosamtalets gång. Du kan välja mellan att använda realtids text eller chatt.

Trådlös WiFi 802.11 b/g/n

TM-9000 har en kraftfull trådlös internet mottagare som medför både snabb mottagning och lång räckvidd.

Du kan koppla TM-9000 trådlöst till en 3G router (finns i fickformat). Detta ger dig friheten att ringa videosamtal oavsett var du är till bildförmedlingstjänsten, dina vänner, familj m. m.

RSS länkar

Internet

Väder

RJ11
Uttag för telefon
/varseblivning

Inbyggd CCD
vidvinkelkamera

LED Pekskärm

Bluetooth

Digital fotoram
via USB/SD kort

Uttag för hörlurar
och mik.

TM9000 är godkänd av HI som ett fullgott kommunikationshjälpmedel och kan ansökas som kostnadsfritt sådant hos din landstingsordinatör eller hörcentral. Produkten kan även ansökas som anhörigutrustning och som hjälpmedel på arbetsplatsen. Har du redan en TM-9000 kan du uppgradera den med texttelefonfunktion genom att ansöka om det hos din ordinator.

Om du inte vet hur du skall ansöka kontakta oss, vi har teckenspråkskunnig personal :

Taltel : 040-661 41 80 | 3G video/mobil : 0702 45 65 00 | mail@tm9000.se | Fax : 040-661 41 88
Bildtelefon : 0406060432@t-meeting.se | www.tm9000.se

T-MEETING

Mer frihet

Använd Banken i mobilen för att göra dina bankärenden
– var du vill och när det passar dig.

Många ärenden som du sköter via Internet och telefonbanken
kan du också göra från mobilen. Vill du få extra koll på din
ekonomi har du även möjlighet att få saldo via SMS*.

Välkommen in på nordea.se/Bankenimobilen
– där kan du läsa mer.

Tillgången till Nordea via Banken i mobilen är kostnadsfri. När du är ansluten till Internet och telefonbanken kan du själv komplettera med olika tillval. *2kr/SMS-meddelande.

nordea.se

Gör det möjligt

Nordea